

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**TAŞIMALI EĞİTİMDE 5. 6. 7. VE 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
ULAŞIM VE BESLENME İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ
(DENİZLİ İLİ ÇAL İLÇESİ ÖRNEĞİ)**

Süleyman EKİCİ

132184085

DENİZLİ-2018

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**TAŞIMALI EĞİTİMDE 5. 6. 7. VE 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN
ULAŞIM VE BESLENME İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ
(DENİZLİ İLİ ÇAL İLÇESİ ÖRNEĞİ)**

Süleyman EKİCİ

132184085

Danışman

Doç. Dr. Kazım ÇELİK

DENİZLİ-2018

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ ONAY FORMU

EĞİTİM BİLİMLERİ Anabilim Dalı, EĞİTİM YÖNETİMİ Bilim Dalı öğrencisi Süleyman EKİCİ tarafından hazırlanan **“Taşınmalı Eğitimde 5. 6. 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Ulaşım ve Beslenme İle İlgili Görüşleri (Denizli İli Çal İlçesi Örneği)”** başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Projesi tarafımdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından Tezsiz Yüksek Lisans Projesi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Kazım ÇELİK

Danışman

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun.....
tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Şükran TOK

Enstitü Müdür

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Süleyman EKİCİ

ÖZET

Taşımali Eğitimde 5. 6. 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Ulaşım ve Beslenme İle İlgili Görüşleri (Denizli İli Çal İlçesi Örneği)

Süleyman EKİCİ

Bu çalışmanın amacı, Taşımali eğitim kırsal kesimde yaşayan öğrenciler için okula ulaşım, yemek konusunda fırsat eşitliği sağlama konusunda öğrenci görüşlerinin belirlenmesidir. Tarama modeli ve nicel yöntemlerin kullanıldığı araştırmanın örneklemini Denizli İlinin Çal ilçesindeki Cumhuriyet Ortaokulu, İsabey Atatürk Ortaokulu, Sazak Ortaokulu 5. 6. 7. ve 8. sınıf öğrencileri (n=124) oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Ahmet Nabi Taşbaşı'nın hazırladığı tez çalışmasının demografik bilgi edinmeyi amaçlayan 10 sorusu ve taşımali eğitimin öğrenci bakış açısını ve beslenme alışkanlıklarını inceleyen 27 sorunun gruplandırılarak 5li likert yöntemi ile 10 soruya düşürülmüştür

Ölçeğin bütünlüğüne yönelik güvenilirlik değeri (α) 0,824 bulunmuştur. Araştırmanın taşımali eğitimdeki sorunları ve beslenme ile ilgili temel alışkanlıkları inceleyen 10 sorusunun güvenilirlik değeri (α) 0,711'dir. Araştırmanın alt problemlerinin incelenmesinde sayı, yüzde, ortalama, standart sapma ile t-testi ve Anova testlerinden yararlanılmıştır. Evin okula uzaklığının öğrencilerin beslenme ile ilgili görüşlerine etki ettiği görülmüştür. Evi okula yakın olanların beslenme ile ilgili olumlu görüşler taşıdığı söylenebilir.

Genel olarak yaş artıkça ulaşım ile ilgili olumlu görüşlerin arttığı söylenebilir. Aile gelir durumunun katılımcıların ulaşım ile ilgili görüşleri üzerinde etkisinin olduğu görülmüştür. Gelir durumu artıkça katılımcıların ulaşım ile ilgili olumsuz görüşlerinin de arttığı, yani gelir durumu iyi kişilerin talepleri de artacağı için memnuniyetsizliklerin de arttığı düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Taşımali eğitim, Beslenme alışkanlığı, Beslenme bozuklukları

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYANNAMESİ	ii
ÖZET	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ	vii
SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ	viii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.1.1. Problem Cümlesi	2
1.1.2. Alt Problemler	3
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
1.5. Tanımlar.....	3
İKİNCİ BÖLÜM.....	5
ALANYAZIM TARAMASI.....	5
2.1. Eğitim Kavramı ve Türkiye’de Eğitim	5
2.1.1. Eğitim Hakkı.....	5
2.1.2. Zorunlu Eğitim Kavramı	7
2.2. Taşınmalı Eğitim	8
2.2.1. Taşınmalı Eğitimin Nedenleri	10
2.2.2. Taşınmalı Eğitimin Faydaları	15
2.2.3. Taşınmalı Eğitim Mevzuatı	17
2.3. Beslenme ve Beslenme Eğitimi	21

2.3.1. Okul Beslenme Programı.....	22
2.3.2. İlköğretim Çağındaki Çocukların Beslenme Alışkanlıkları	24
2.4. Yapılmış Çalışmalar	25
2.4.1. Yurtdışı Çalışmaları.....	25
2.4.2. Yurtiçi Çalışmaları	27
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	35
YÖNTEM	35
3.1. Araştırma Deseni	35
1.2. Araştırmanın Evreni	35
3.3. Araştırmanın Örneklemi	35
3.4. Veri Toplama Aracı	37
3.5. Veri Toplama Süreci.....	38
3.6. Verilerin Analizi	38
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	39
BULGULAR.....	39
4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	39
4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum	42
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	46
SONUÇ ve ÖNERİLER	46
5.1. Sonuç	46
5.1.1. Öğrencilerin Taşınmalı Eğitimde Beslenme ile İlgili Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	46
5.1.2. Öğrencilerin Taşınmalı Eğitimde Ulaşım ile İlgili Görüşlerine İlişkin Sonuçlar.....	47
5.2. Öneriler	47
5.2.1. Beslenmeye Yönelik Öneriler	48

5.2.2. Ulaşımaya Yönelik Öneriler.....	48
KAYNAKÇA.....	49
EKLER	53

TABLolar LİSTESİ

Sayfa No:

Tablo 3. 1 Anket Çalışmasına Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı	36
Tablo 4. 1. Taşımali eğitim gören öğrencilerin beslenmeye yönelik görüşlerinin ortalaması.....	39
Tablo 4. 2. Taşımali eğitim gören öğrencilerin beslenme ile ilgili görüşlerinin cinsiyet ve evin okula uzaklığına göre değerlendirilmesi t Testi sonuçları .	40
Tablo 4. 3. Taşımali eğitim gören öğrencilerin beslenme ile ilgili görüşlerinin farklı değişkenlerle karşılaştırılması Anova testi sonuçları.....	41
Tablo 4. 4. Taşımali eğitim gören öğrencilerin ulaşımaya yönelik görüşlerinin ortalaması.....	42
Tablo 4. 5. Taşımali eğitim gören öğrencilerin ulaşım ile ilgili görüşlerinin cinsiyet ve evin okula uzaklığına göre değerlendirilmesi t Testi sonuçları	43
Tablo 4. 6. Taşımali eğitim gören öğrencilerin ulaşım ile ilgili görüşlerinin farklı değişkenlerle karşılaştırılması Anova testi sonuçları.....	44

SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Anabilim Dalı
diğ.	: Diğerleri
Dr.	: Doktor
<i>f</i>	: Frekans
M.E.B.	: Millî Eğitim Bakanlığı
s.	: Sayfa No
SBE	: Sosyal Bilimleri Enstitüsü
SS	: Standart Sapma
Prof.	: Profesör
YYLT	: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
\bar{X}	: Ortalama

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Eğitim bir ülkedeki dinamik yapılardan biridir. Bu dinamik yapı sürekli olarak yenilenme ve geliştirilmeye ihtiyaç duyar. Bu ihtiyaç nedeniyle de eğitim-öğretim sürecinde kullanılan farklı uygulamalar vardır. Bunların istenilen sonuca ulaştırıp ulaştıramadığını anlayabilmek için sürekli araştırma ve değerlendirmelerin yapılması zorunludur. Çünkü kanun gereği her Türk vatandaşı, eğitimde eşit fırsatlara sahiptir ve onların bu fırsatlardan yararlanabilmesi için en doğru uygulamalar bulunmalıdır.

Bir ülkenin kalkınmışlığı ve gelişmişliği eğitim sistemi ile doğrudan ilişkili olduğuna göre; “Gelişmekte olan ülkeler” arasından çıkıp, “Gelişmiş ülkeler” arasında yer alabilmek için üzerine gidilmesi gereken en önemli öğelerden olmalıdır eğitim. Ülkemizde eğitim her bireyin hakkıdır ve bu hakkı her bireye ulaştırmak için de çeşitli uygulamalar yapılmaktadır. İşte “Taşınmalı İlköğretim Uygulaması” da bunlardan biridir. Taşınmalı ilköğretim uygulamasını gerekli kılan en önemli nedenlerden biri zorunlu temel eğitimidir.

Ülkemizde 1989–1990 eğitim öğretim yılında pilot uygulama ile başlayan ve bugünde devam etmekte olan taşınmalı eğitim özellikle kırsal kesimde yaşayan öğrenciler için vazgeçilmez öneme sahiptir. Kırsal kesimlerdeki nüfusun az olması, ulaşım olanaklarının kısıtlı olması gibi bazı nedenlerden dolayı, bu bölgelere okul yapılması ve öğretmen atanması devlet açısından oldukça maliyetli olmaktadır. Bunun için yatılı ve taşınmalı eğitim programları geliştirilmiştir. Taşınmalı eğitim ile birden fazla kırsal bölgedeki öğrenciler belirli bölgelerde bir araya getirilerek daha az maliyetle eğitim verilmesi sağlanabilmektedir. Ayrıca farklı bölgelerdeki öğrencilerin aynı şartlarda, eşit olanaklara

sahip olmaları sağlanarak fırsat eşitliği sağlanmaktadır. Kırsal kesimde yaşayan öğrenciler için okula ulaşım ve eğitim konusunda fırsat eşitliği sağlayabilmektedir.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin gelişmiş ülkeler düzeyine ulaşabilmesinde gerekli olan en önemli faktör sağlıklı bir nesil ve güçlü insanların varlığıdır. Ülkelerin gerçek zenginlik kaynağı sağlıklı, üretken ve yetenekli insan gücü olduğuna göre bunun sağlanabilmesi için insanların yaşamları boyunca yeterli dengeli beslenmeleri ve bu konuda eğitilmeleri gerekmektedir. Özellikle çocukların gelişmesi toplumun beslenme ve sağlığının göstergesi olarak kabul edilmektedir. Erken yaşlarda yetersiz ve dengesiz beslenme sonucunda; beyinin yapısal ve organik fonksiyonlarında meydana gelen bozukluklar daha ileri yaşlarda davranış bozukluğu, fiziksel gelişim gerilikleri, öğrenme yeteneklerinde azalmalar, bellek zayıflaması, bazı becerilerde azalma ve çevreye karşı daha ilgisiz davranışlar gösterme gibi çeşitli sağlık sorunlarına neden olmaktadır. Ayrıca öğrencilerde okulda devamsızlık, başarı test puanları ile zekâ ortalamalarında düşüklüklerin olduğu da değişik araştırmalarla belirlenmiştir.

Her ne kadar avantajları olsa da taşınmalı eğitimde karşılaşılan çeşitli sorunlar bulunmaktadır. Taşınmalı eğitimde ulaşım ile birçok sorunla karşılaşılabilir. Bunun yanı sıra bu sistemde öğrenim gören öğrencilerin beslenme durumları ile de ilgili bazı problemlerle karşılaşılabilir. Bu çalışma 2015–2016 eğitim öğretim yılında Denizli'nin Çal ilçesinde uygulanmakta olan taşınmalı eğitimde öğrencilerin ulaşım ve beslenme konularına bakış açılarının ortaya konulması amaçlanmaktadır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Denizli ili Çal ilçesinde 5.6.7. ve 8. sınıflarda taşınmalı eğitim sistemiyle öğrenim gören öğrencilerin taşınmalı eğitimdeki beslenme ve ulaşım hizmetlerine ilişkin görüşleri nedir?

1.1.2. Alt Problemler

Belirlenen alt problemler aşağıdaki şekildedir:

1. Öğrencilerin taşımali eğitimdeki beslenme hizmeti ile ilgili görüşleri nelerdir?
2. Öğrencilerin taşımali eğitimdeki ulaşım hizmeti ile ilgili görüşleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Taşımali eğitim kırsal kesimde yaşayan öğrenciler için okula ulaşım, yemek konusunda fırsat eşitliğı sağlayabilmekte midir? Sorusunun cevabının istenilen düzeyde olabilmesi için takibine ihtiyaç vardır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Araştırma bulguları, Denizli'nin Çal İlçesinde taşımali eğitim sistemiyle öğrenim gören öğrencilerin beslenme ve ulaşım ile ilgili ihtiyaçları ile karşılaştıkları sorunların tespiti ve ortaya çıkarılması yönünden önemlidir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu çalışma 2015-2016 eğitim öğretim yılında taşımali eğitim kapsamındaki öğrenci görüşleriyle sınırlıdır.
2. Araştırma, Denizli ili Çal İlçesindeki Cumhuriyet Ortaokulu, İsabey Atatürk Ortaokulu, Sazak Ortaokulu 5.6.7. ve 8. sınıf öğrencilerinin görüşleriyle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Taşımali Eğitim: İlköğretim okulu bulunmayan, çeşitli nedenlerle eğitim öğretime kapalı, birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin, taşıma merkezi ilköğretim okullarına günü birlik taşınarak kaliteli bir eğitim-öğretim görmelerini sağlamaktır.

Taşıma Merkezi Okul: Taşıma kapsamına alınan öğrencilerin öğrenim gördükleri Bakanlığa bağılı resmî okul / kurumdur.

Birleştirilmiş Sınıf: İlkokullarda birleştirilerek bir derslikte tek öğretmen tarafından okutulan birden fazla sınıftır.

Öğrencisi Taşınan Okul/Kurum: Taşıma kapsamına alınan resmî ilköğretim, ortaöğretim ile özel eğitim okul/kurumu ile yaygın eğitim kurumudur.

Öğrencisi Taşınan Yerleşim Birimi: Öğrenci taşıma uygulaması kapsamına alınan büyükşehir statüsündeki illerde belde, köy veya köy altı yerleşim yerlerinden mahalle statüsü kazanan ve toplu taşıma hizmeti verilmeyen yerleşim birimlerini; büyükşehir statüsü dışındaki illerde ise belde, köy ve köy altı yerleşim yerleri ile daha önce köy statüsünde olup belediye sınırları içerisine alınan, toplu taşıma hizmeti verilmeyen yerleşim birimleridir.

İKİNCİ BÖLÜM

ALANYAZIM TARAMASI

2.1. Eğitim Kavramı ve Türkiye’de Eğitim

Eğitim bir ülkedeki dinamik yapılardan biridir. Bu dinamik yapı sürekli olarak yenilenme ve geliştirilmeye ihtiyaç duyar. Bu ihtiyaç nedeniyle de eğitim-öğretim sürecinde kullanılan farklı uygulamalar vardır. Bunların istenilen sonuca ulaştırıp ulaştıramadığını anlayabilmek için sürekli araştırma ve değerlendirmelerin yapılması zorunludur. Çünkü kanun gereği her Türk vatandaşı, eğitimde eşit fırsatlara sahiptir ve onların bu fırsatlardan yararlanabilmesi için en doğru uygulamalar bulunmalıdır (Erden, 2001, ss.137-144).

2.1.1. Eğitim Hakkı

Devletler çeşitli düzenlemelerle temel eğitimi sağlama yükümlülüklerini zorunlu hale getirmiştir. 1948’deki İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nden bu yana uluslararası topluluklar, çocukların temel eğitim hakkı ve devletlerin de bu eğitimi sağlama yükümlülüğü konusunda birçok toplantı ve belge ile dikkatleri ısrarla çocukların eğitimi üzerine çekmiştir. Ancak 2000’li yıllara girerken hala dünyanın gelişmekte olan bölgelerinde yüz milyondan fazla çocuk ilköğretimden yoksun bulunmakta, ilköğretim olanağına sahip olanların da ne ölçüde eşit eğitim aldıkları tartışılır durumdadır (Akyüz, 2000, ss.396-397)

Tüm bunların giderilmesi ve sorunlara çare olabilmesi için, çeşitli uluslararası kuruluşların (Birleşmiş Milletler, UNESCO, Avrupa Konseyi, UNICEF, UNDP, Dünya Bankası) önderliğinde temel bir insan hakkı olarak eğitim hakkı ve ilköğretimle ilgili düzenlemelerin ortak noktaları şunlardır (Ağırkaya, 2010, ss.16-17):

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (kabul tarihi 10 Aralık 1948)
Madde 26: Herkesin eğitim hakkı vardır. Eğitimin, hiç olmazsa ilk ve temel eğitim düzeyinde zorunlu ve parasız olması gerekir. İlköğretim zorunludur.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi (Kabul tarihi: 20 Kasım 1959) Madde 7: Çocuğun en azından ilköğretim düzeyinde parasız ve zorunlu olması gereken bir eğitim hakkı vardır (Kefeli, 2005, s.14).

UNESCO: Öğretim Alanında Ayrımcılığa Karşı Savaşım Sözleşmesi ilköğretimle ilgili şu kısıtları getirmiştir (Kabul Tarihi: 14 Aralık 1960 yürürlük tarihi: 22 Mayıs 1962): Madde 4. Bu sözleşmeye taraf olan devletler ayrıca, ulusal koşullara ve geleneklere uyarlanmış yöntemlerle, öğretim konusunda fırsat ve davranış eşitliğini geliştirmeyi amaçlayan ulusal bir politika oluşturmayı ve uygulamayı özellikle ilköğretimi zorunlu ve parasız kılmayı, yasayla konulan öğrenim -okula gitme- yükümlüğünün herkesçe yerine getirilmesini sağlamayı üstlenirler.

Madde 13. Bu sözleşmeye taraf devletler, herkesin eğitim hakkını tanırlar. Bu sözleşmeye taraf olan devletler bu hakkın tam olarak kullanılmasını sağlamak amacıyla;

a. İlköğretimin zorunlu ve herkes için parasız olarak erişilebilir olması gerektiğini tanırlar.

Madde 14. Bu sözleşmeye taraf olan her devlet taraf olduğu sırada ana ülkesinde ya da kendi yetki alanı içinde ülkelerde ilköğretimin zorunlu ve parasız niteliğini henüz sağlayamamışsa, iki yıllık bir süre içinde ilköğretimin herkes için zorunlu ve parasız olduğu ilkesinin planda belirtilen makul bir süre içinde tam olarak uygulamasını aşamalı biçimde gerçekleştirmek için zorunlu olan önlemleri içeren ayrıntılı bir plan önlemleri hazırlamayı ve kabul etmeyi üstlenirler.

Maddeleri ile taraf ülkeler ilköğretimde gelişim sağlamak yükümlülüğünü üstlenmiş bulunmaktadır (Kabaş, 2006, s.3).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (Kabul tarihi 20 Kasım 1989):

Madde 28: Taraf devletler çocuğun eğitim hakkını tanırlar. İlköğretimi herkes için zorunlu ve parasız duruma getirirler.

Avrupa Konseyi: Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi (1966).

Madde 13: Bu sözleşmeye taraf devletler, “Herkesin eğitim hakkını, ilköğretimin zorunlu ve herkes için parasız olarak erişilebilir olması gerektiğini...” tanırlar.

2.1.2. Zorunlu Eğitim Kavramı

Taşınmalı ilköğretim uygulaması ilköğretimin sekiz yıl zorunlu olmasıyla bağlantılıdır. Eğitim süresinin artırılması ve zorunlu olması özellikle ulaşım konusunda ki sıkıntıların aşılması doğrultusunda gerekli düzenlemelerin yapılmasını gerektirmiştir. Bu nedenle taşınmalı eğitim mevcut sorunların giderilmesinde önemli bir çözüm yolu olmuştur. Milli Eğitim şura kararları incelendiğinde eğitimin 8 yıl ve zorunlu olması ve bu bağlamda taşınmalı eğitimin süreci de ortaya konulmuş olur.

Temel eğitim genel olarak 7-14 yaşlarındaki çocukların eğitimini kapsar. Temel eğitim okulları beş yıllık birinci kademe ile üç yıllık ikinci kademe eğitim kurumlarından meydana gelir. Birinci kademe sonunda ilkokul ikinci kademe sonunda temel eğitim diploması (ortaokul) verilir (MEB, 9. Şura Kararları, 1974).

1981 yılında kabul edilen 10. Milli Eğitim şurasında ilköğretim ve taşınmalı eğitimle ilgili önemli kararların alınmıştır. Bunlar Temel eğitime giriş yaşının 7’den 6’ya indirilmesi ve zorunlu eğitimin 5 yıldan temel eğitimin tümünü kapsayacak biçimde 8 yıla çıkarılması, temel eğitim uygulamasının kademeli olarak yaygınlaştırılmaya başlanması, yaygınlaştırmada değişik ekonomik sosyal yapıya sahip olan yerleşim birimlerinin öncelikle ele alınması, temel eğitimin yaygınlaştırılmasında yerel özelliklere göre yatılılık, araçla taşıma ve benzeri yöntemlerden yararlanılması, temel eğitimin yaygınlaştırılmasında başta finansman olmak üzere tüm kaynakların etkili bir biçimde harekete geçirilmesi, temel eğitimin ülke düzeyine yaygınlaştırılmasında yararlanılmak üzere eğitim haritaları

yapılması ve bu haritalarda temel eğitim bölgelerinin oluşturulmasıdır (MEB, 10. Şura Kararları, 1981).

15. Milli Eğitim Şurasında ilköğretimin ikinci kademesinden itibaren yönlendirmeye gidilmesi, en az 8 yıllık bir zorunlu eğitim ve öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirilmesinin hedeflendiği görülür. Küçük yerleşim birimlerindeki öğrencilerin 8 yıllık zorunlu ilköğretimden yararlanabilmeleri için taşınmalı, YİBO ve pansiyonlu okul sistemlerinden yararlanılmalıdır. İlköğretime yönelik şura kararları tavsiye niteliği taşıdığından dolayı, çok önceleri alınan kararların bazılarının daha sonra uygulamaya geçirildiği görülür. 8 Yıllık Temel Eğitimde bu kapsama alınabilecek bir süreç geçirmiştir (MEB, 15. Şura Kararları, 1996).

İlköğretim ve Eğitim Kanununda 30.3.2012 tarihinde yapılan değişiklikler şu şekildedir (MEB Mevzuat, 2012, Madde 3-7-9):

- Mecburi ilköğretim çağı 6-13 yaş grubundaki çocukları kapsar. Bu çağ çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın eylül ayı sonunda başlar, 13 yaşını bitirip 14 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda biter.

- İlköğretim; 1 ‘inci maddede belirtilen amacı gerçekleştirmek için kurulmuş dört yıl süreli ve zorunlu ilkokul ile dört yıl süreli ve zorunlu ortaokuldan oluşan bir Milli Eğitim ve Öğretim Kurumudur.

- İlköğretim kurumlarının ilkokul ve ortaokul olarak bağımsız okullar hâlinde kurulması esastır. Ancak imkân ve şartlara göre ortaokullar, ilkokullarla veya liselerle birlikte de kurulabilir.

2.2. Taşınmalı Eğitim

Taşınmalı eğitim anayasadaki eğitim hakkının uygulanması amacıyla, nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerinde bulunan veya eğitime elverişli olmayan okullardaki öğrencilerin, merkez olarak seçilen eğitim kurumlarına günübirlik araçla ya da deniz taşıtıyla taşınarak, eğitim öğretim faaliyetlerinin merkez olarak seçilen ilköğretim

okullarında yürütülmesi çalışmalarını içerisinde barındıran uygulamanın genel adıdır (Ağırkaya, 2010, s.19).

Taşımali eğitimin en önemli amacı ülke genelinde eğitimin yaygınlaştırılması ve eğitimde adaleti sağlamaktır. Dünyada birçok örneği olan taşımali eğitim uygulaması Türkiye’de ilköğretimi kapsayan bir uygulamadır, bundan dolayı taşımali eğitim uygulaması Türkiye’de “Taşımali İlköğretim Uygulaması” olarak adlandırılmıştır.

MEB Taşımali Eğitim Yönetmeliği’nde taşımali eğitim “İlkokul, ortaokul veya imam-hatip ortaokulundan herhangi biri bulunmayan veya eğitim ve öğretime kapalı olanlar ile birleştirilmiş sınıf uygulaması yapan ilkokullardaki öğrencilerin seçilen merkezlerdeki ilköğretim kurumlarına günü birlik taşınarak eğitim ve öğretim görmelerini sağlamak amacıyla yapılan uygulama” olarak tanımlanmıştır (MEB., Mevzuat, 1995).

Türkiye’de 1989-1990 eğitim öğretim yılında ilk defa 5 okulda uygulaması yapılan ve 2003-2004 Eğitim Öğretim Yılına gelindiğinde tüm ülkede yaygınlaşan bu uygulama ile 30 bine yakın yerleşim yerinden 800 bini aşkın öğrencinin taşıma merkezi okullara yönlendirildiği bilinmektedir. Bu uygulama ile MEB yaklaşık olarak 28 bin öğretmen tasarruf etmektedir (Akyüz, 2000, s.401).

Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği’ ne göre planlama komisyonu; “İl ve ilçelerde, her eğitim ve öğretim yılında; taşıma yoluyla eğitimden faydalanacakları, taşıma kapsamına alınacak yerleşim birimlerini ve taşıma merkezi okul/kurumları belirler. Taşıma yoluyla eğitimden faydalanacaklara ilişkin planlamaları yapmak üzere şubat ayını geçmeyecek şekilde komisyon başkanının uygun göreceği tarihlerde toplanır. Kendi bölgelerindeki öğrenci/kursiyerlerin taşıma kapsamına alınması ile ilgili görüşlerini bildirmek üzere ihtiyaç duyulması hâlinde, ilgili yerleşim birimlerinin muhtarları, belediye başkanları ile kamu kurum ve kuruluşlarının yetkilileri de toplantıya davet edilebilir. Öğrencileri taşıma kapsamına alınarak kapatılan okul/kurumların bina ve tesisleri ile ders araçları ve taşınırlarının öncelikle taşıma merkezi okul/kurumların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla millî eğitim müdürlüğüne öneride

bulunur. Her bir taşıma merkezi okul/kuruma öğrencisi taşınacak yerleşim birimi ile öğrenci sayısını dikkate alarak, öğrencilerin kaç araçla taşınacağını, aracın izleyeceği yol ve durakları ile hareket saatlerini belirler” (R.G., Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, 2014, Madde 5-6).

Anılan yönetmeliğe göre bir okulun taşıma merkezi okul olabilmesi için “Öğrencisi taşınacak okul ve yerleşim birimlerine göre daha merkezî durumda olması, çevredeki diğer yerleşim birimleri ile ulaşım imkânlarına sahip, gelişmeye uygun olması, derslik, atölye ve laboratuvar sayısı ile fiziki kapasitenin yerleşim yerindeki öğrenciler ile taşıma kapsamına alınan öğrenci sayısının eğitimine yeterli olması, öğretmen ve ders araç-gerecinin yeterli olması, öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler ile kitaplık ve kütüphanelerden yararlanabilmeleri için uygun ortamların bulunması gerekir” (R.G., Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, 2014, Madde 7).

Öğrencisi taşınacak okul ve yerleşim biriminin seçiminde; “nüfusun az veya dağınık olması, öğrenci sayısındaki yetersizlik, yerleşim yerinin coğrafi özellikleri, yol şartları, eğitime erişim ihtiyacı olan öğrencinin sürekli veya geçici ikamet ettiği yerleşim yerinde bu ihtiyacını karşılayacağı türde eğitim kurumu bulunmaması veya bu kurumların kapalı olması, doğal afetler, salgın hastalıklar, can ve mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmedik olayların ortaya çıkması ve/veya bu olaylar sonucunda; tamir, güçlendirme, bertaraf veya tedavi çalışmaları yapılıyor olması, göçler ve mevsimlik işçi hareketlerinin olması” gibi şartlar aranmaktadır (R.G., Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, 2014, Madde 8).

2.2.1. Taşımali Eğitimin Nedenleri

Taşımali eğitimin gerekçeleri; eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, iç göçler, yerleşim alanlarının dağınıklığı, birleştirilmiş sınıf uygulaması, sosyokültürel nedenler olarak belirlenmiştir.

2.2.1.1. Fırsat Eşitliği

Anayasamızda zorunlu olmasına rağmen, ilköğretim çağı çocuklarının okullaşmasında hedeflere %100 ulaşılmadığı görülmektedir. Nüfusu 250'nin üzerinde pek çok köyümüze okul açılmamış ve öğretmen gönderilememiştir.

Doğu illerimizde ilköğretimde okullaşma ve kadınlar arasındaki okur-yazarlık oranı ülke ortalamasının altında kalmaktadır. 1993 yılı verilerine göre; her köy okuluna ortalama iki derslik ve iki öğretmen düşmektedir. Öğretmenlerin bölgelere ve yerleşme birimlerine göre dağılımlarında denge sağlanmadığı, 6000 kadar ilkokul binasının geçici olduğu ve birçoğunun da çeşitli yönlerden yetersiz kaldığı, dersliklerin bir kısmının harap ve eğitim ilkelere uygun olmadığı da bilinmektedir (Kaya, 1993, s.64).

Yeterli nüfus ve öğrenci mevcudunun olmaması sonucu bazı yerleşim birimlerindeki okullar “İlköğretim Kurumlarının Amaçları ve Kapatılması Hakkındaki Yönerge” gereğince kapatılarak eğitim öğretim hizmeti götürülememektedir. Böylece eğitimde fırsat ve imkân eşitliği de sağlanamamaktadır. Özellikle kırsal kesimde, vatandaşların isteklerine uyularak az sayıda öğrenci için; yeterli bina, tesis ve öğretmenden mahrum olunmasına rağmen, ilköğretim okulları açılabilir. Bu okullarda, kalkınma için gerekli nitelikli insan gücünün istenilen seviyede yetiştirilmesinde güçlükler çekildiği görülmektedir (Ağırkaya, 2010, s.23).

Nüfusu az ve dağınık olan yerleşim birimlerine eğitim hizmetlerinin yeterli bir şekilde götürülmesi eğitim ekonomisi açısından pahalıya mal olmakta ve maliyeti azaltma çabasının ise hizmetin niteliğinin düşmesine sebep olduğu bilinmektedir. Bu nedenle, eğitimde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması ve eğitimde kalitenin yükseltilmesi, taşınmalı ilköğretimi gerektiren nedenlerden biri olmuştur (<http://www.cu.edu.tr/insanlar/kocaks/neden%20tas%C4%B1mal%C4%B1%20eg%C4%B1t%C4%B1m.htm>).

1739 sayılı yasanın V. Bölümünün Fırsat ve Olanak Eşitliği maddesine göre:

Eğitimde kadın, erkek herkese fırsat ve olanak eşitliğini sağladığı; maddi olanaklardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımların yapılacağını; özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel tedbirlerin alındığını belirtmiştir.

Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak sosyal devlet olmanın şartları arasında yer almaktadır. Sosyal devletler eğitimde fırsat eşitsizliğini en aza indirgeyebilmek için sürekli gayret içinde olmuşlardır (Kılıç ve Tanman, 2009, ss.2-5).

“Genel olarak ‘fırsat eşitliği’ kavramı, kaynaklara ulaşabilme ve onlardan yararlanabilme eşitliğidir. “Eğitimde fırsat eşitliği” kavramı ise, eğitimsel kaynaklara özellikle demokratik toplumlarda, hiçbir ayırım yapılmaksızın herkesin gizilgüç ve yeteneklerini en uygun bir biçimde geliştirmede eğitim hizmetlerinden eşit ölçüde ulaşabilme ya da onlardan yararlanma eşitliğini ifade eder. Başka bir deyimle, kaynaklardan yararlanmaya sahip olmalarıdır” (Tezcan, 1981).

Yapılan araştırmalar ve pilot çalışmalar sonucunda taşınmalı eğitimi gerektiren nedenler parasal ve eğitimsel olarak iki grupta incelenmiştir. Bireyler doğup, büyüdüğü sosyo-ekonomik ve kültürel çevre açısından farklı özelliklere sahiptir. Sosyoekonomik ve kültürel çevreden kaynaklanan bu farklılığı bir ölçüde ortadan kaldırmak ve öğrencilerin eşit eğitim koşullarına kavuşmalarını sağlayabilmek açısından Türk Milli Eğitim’i temel ilkeler belirlemiştir. Eğitimde fırsat eşitliği, öncelikle çeşitli okullara girebilmede bireyin eşit şansa ya da koşullara sahip olmasıdır (Arı, 2003, ss.101-115).

Eşit fırsat aynı zamanda herkese başarıma şansının verilmesidir. Eğitimde fırsat eşitliğinin daha genel bir tanımı yapacak olursak; her öğrencinin sahip olduğu yetenek ve gizilgücü en üst düzeye çıkarabilmede eşit şansa sahip olmasıdır. Eğitimde fırsat eşitliği sadece, eşit okullar anlamına gelmemelidir. Eşit etkili okullar anlamına gelmesi gerekir. Çünkü bu anlamda farklı sosyal yapıdan gelen çocukların bu farklılıklarının üstesinden gelinmesi amaçlanmaktadır. Bu şekilde çocuklara yapılacak eğitimsel müdahale de

farklılaşacaktır. Bu durum özellikle avantajsız öğrencilere daha etkili öğrenme yaşantılarının sağlanmasını, eşitsiz muamele edilmesini gerektirmektedir. Olanak ya da fırsat kavramının kapsadığı değişkenler şunlardır (Kabadayı, 1992, ss.32-33): Öğrenci ailesinin ekonomik durumu, okul harçları, okula olan coğrafi uzaklık, okulun olanakları, kütüphane, laboratuvar ve ders kitaplarının sağlanması gibi okuldaki fiziki değişkenler. Çocukların eğitimi ile ilgili olarak ailenin öğrenmeye karşı genel tutumu, evin psikolojik değişkenleri. Öğretmenlerin yeterliliği, öğrencileri güdülemesidir.

2.2.1.2. İç Göçler

Küçük yerleşim birimlerinde kişi başına düşen işlenebilir toprakların ve gelir kaynaklarının nüfus artışıyla ters orantılı olarak küçülmesinin yol açtığı geçim sıkıntısından kaynaklanan yeni iş ve daha rahat bir ortamda yaşama arayışları kentsel yerleşim alanlarına, az gelişmiş şehir ve kasabalardan daha iyi imkânlarla sahip büyük merkezlere olan nüfus göçünü hızlandırmıştır. Nitekim 1970’li yıllara kadar kırsal kesimdeki nüfus şehir nüfusundan fazla iken 1990 yılı sayım sonuçlarına göre şehirdeki nüfus %59’a yükselirken, köyde yaşayanların toplam nüfus içindeki oranı %41’e düşmüştür. Bunun sonucu olarak büyük merkezlerde yoğunlaşmak üzere eğitim istek ve ihtiyacı büyük oranda artmış ve artmaya devam etmektedir (Şentürk Cankurtaran, 2007, s.3).

1990 Genel Nüfus Sayımına göre, 1985–1990 döneminde göç alan illerin başında sırayla, İstanbul, Kocaeli, Antalya, İçel, İzmir, Bursa gelmektedir. Aynı dönemde en çok göç veren iller ise en çok verenden başlamak üzere Kars, Tunceli, Siirt, Gümüşhane, Bayburt, Erzurum, Sivas, Muş, Artvin, Ağrı’dır (DİE, 1990 Genel Nüfus Sayımı). Göç veren yörelerde nüfusun azalması, okulların kapasitelerinin altında çalışmasına, öğretmenlerden de verimli olarak yararlanılamamasına yol açmaktadır (Cankurtaran, 2007, s.3).

2.2.1.3. Yerleşim Yeri Dağınıklığı

Türkiye'nin kırsal alanındaki yerleşimi sosyal, kültürel ve coğrafi nedenlere bağlı olarak dağınık bir yapı oluşturmaktadır. Köy nüfusunun %40'ı (Türkiye nüfusunun %16'sı) toplam nüfusu 750'den daha az olan köylerde oturmaktadır. Kom, mezra, oba, mahalle, yayla gibi yerlerde de insanlar yaşadığından, nüfusun yerleşim biçimi oldukça dağınıktır. Buna göre nüfusu bir ilkokul kurmak için yeterli olmayan yerleşim birimlerindeki eğitim ihtiyacının karşılanması için taşınmalı eğitim uygulaması kaçınılmazdır (Karakütük, 1997, ss.115-117).

Ayrıca taşınmalı ilköğretim uygulaması için tespit edilen merkez köylere götürülecek alt yapı hizmetleri, zaman içerisinde bu köylerin gelişerek merkez köylerin oluşumuna ve dağınık yerleşim birimlerinin ortadan kalkmasına veya azalmasına yardımcı olacaktır (Recepoğlu, 2009, ss.428-434).

2.2.1.4. Birleştirilmiş Sınıf Uygulaması

Dağınık yerleşim birimlerinin çokluğundan dolayı birden fazla sınıfın aynı dershanede eğitimlerini sürdürdüğü "birleştirilmiş sınıflar programı" uygulaması zorunlu hale gelmektedir. Birleştirilmiş sınıf programı mevcut sistemde, istenilen kaliteli eğitim ortamını sağlamaktan uzaktır.

2.2.1.5. Sosyokültürel Nedenler

Taşınmalı İlköğretim kapsamına alınan öğrencilerin davranışlarında ilk zamanlarda uyumsuzluk ve çekingenlik gözlenmiş ancak, kısa zamanda okul ve çevreye uyum sağladıkları, kendilerine güvenlerinin arttığı, grup çalışmalarına daha çok katıldıkları gözlenmiştir (Recepoğlu, 2006, s.430).

Taşınmalı eğitim sisteminin uygulanmasıyla öğrencilerin eğitim faaliyetlerine daha çok katıldıkları, sosyal etkinlikler ile kutlama ve anma günlerine ilişkin faaliyetlerin taşınan köylere götürüldüğü, bunun sonucunda birlik ve beraberliğin arttığı, kültürel

etkileşimin olduğu gözlenmiştir. Değişik mezhep ve ırktaki insanların yerleşme alanlarını seçerlerken ırk, mezhep unsuru çoğu zaman göz önünde bulundurarak karar verdikleri bilinen bir gerçektir. Alevi- Sünni, Türk- Kürt vb. çocuklarının ilköğretim çağından (6–14 yaş arası) itibaren taşınmalı eğitim nedeniyle farklı köy ve mezralardan taşıma merkezi okullara taşınmasıyla aynı ortamı paylaşmaları, oyun oynamaları, etkinliklerde aynı grupta yer almaları toplumsal barış açısından önemlidir. Çünkü birçok bölgemizde insanlar askerlik yaparken ya da işe yerleşirken farklı ırk ve mezhepteki insanlarla uzun süreli aynı ortamı paylaşmaya başlamaktadır. Belli bir yaştan sonra bir araya gelen ve aynı ortamda bulunmak zorunda olan insanlar arasında uyum konusunda ciddi sorunların medyana geldiğini söylemek gerekir. Ancak; küçük yaşlardan itibaren eğitim ve öğretim nedeniyle ve bilinçli kişiler (öğretmenler) gözetiminde bir araya gelen çocukların ileriki yaşlarda sosyal ve kültürel bağlamda iyi ilişkiler içerisinde olacakları kuşkusuzdur. Çocukluklarından itibaren bir arada yaşayanların ileride çok yönlü toplumsal ilişkilerde bulunacakları ve hatta kolayca evleneceklerini ifade etmek gerekir (Recepoglu, 2006, 430-434).

2.2.2. Taşınmalı Eğitimin Faydaları

Yangın'a göre Millî Eğitim Bakanlığınca taşınmalı ilköğretim uygulamasından beklenen faydalar; eğitim öğretim ve ekonomik açıdan beklenen faydalar olarak iki ana başlık altında toplanmıştır (Ağırkaya, 2010, ss.24-26).

- Eğitim Öğretim Açısından Faydaları (Bostancıoğlu, 2002, s.38):
 - 1) Bu uygulama ile eğitimde fırsat eşitliği sağlanacağı,
 - 2) Öğrencilerin, özellikle kızların ortaokullara devamının artacağı,
 - 3) Küçük yerleşim birimlerinde bulunan ve mecburi öğretim çağındaki çocuklara sekiz yıllık ilköğretim imkânı verebileceği,
 - 4) Uygulamaların yapıldığı bölgelerde öğretmen ihtiyacının azalacağı,

5) Taşınan öğrencilerin, merkez okuldaki fiziki imkânlardan faydalanacağı ve öğrenme başarılarının artacağı eğitim öğretim açısından beklenen faydalardır.

- Ekonomik Açıdan Faydaları (Ağırkaya, 2010, ss.24-26):

1) Taşınmalı okula tahsis edilen araç-gereç ve donatım malzemesinin merkez okullara gönderilmesiyle bu malzemedен daha çok öğrenci faydalanacağı ve büyük ölçüde tasarruf sağlanacağı,

2) Taşınan okulun elektrik, su, onarım, yakacak ve personel giderlerinden tasarruf sağlanacağı,

3) İlköğretim müfettişlerinin geçici görev yolluklarından tasarruf sağlanacağı,

4) Taşınan merkezlere ek tesis yapılmasına gerek kalmayacağı,

5) Öğrenci velilerinin, merkezlerde çocuğunu ortaokula göndermek için yapacakları masraflardan tasarruf sağlanacağı, uygulamadan ekonomik açıdan beklenen faydalardır.

- Sosyal ve Kültürel Açıdan Faydaları (Bostancıoğlu, 2002, s.38):

1. Taşınmalı ilköğretim kapsamına alınan öğrencilerin davranışlarında ilk zamanlarda uyumsuzluk ve çekingence gözlenmiş ancak kısa zamanda okul ve çevreye uyum sağladıkları, kendilerine güvenlerinin arttığı, grup çalışmalarına daha çok katıldıkları gözlenmiştir.

2. Öğrencilerin eğitim faaliyetlerine daha çok katıldıkları, sosyal etkinlikler ile kutlama ve anma günlerine ilişkin faaliyetlerin taşınan köylere götürüldüğü, bunun sonucunda birlik ve beraberliğin arttığı, kültürel etkileşimin olduğu gözlenmiştir.

3. Öğrencilerin temizlik, giyim ve görgü kurallarına uyma alışkanlığı kazandıkları, okul kurallarına uymada daha dikkatli davrandıkları, toplumda nasıl yaşanması gerektiğini daha kolay öğrendikleri tespit edilmiştir.

Taşınalı eğitim sisteminin devlete maliyeti fazla olduğu düşünülse de öğrencilere, buldukları yerlerde yapılacak okul ve bu okullara atanacak öğretmen ücretlerinin maliyeti hesaplandığında çok daha fazla bir maliyet çıkacaktır.

2.2.3. Taşınalı Eğitim Mevzuatı

Taşınalı eğitim ile ilgili düzenlemeleri içeren, “Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği” 11 Eylül 2014 tarihinde 29116 sayılı resmî gazetede yayınlanmıştır. Bu Yönetmeliğin amacı; Millî Eğitim Temel Kanunu ile tanınan eğitim hakkından yoksun kalması muhtemel ilköğretim, ortaöğretim ve özel eğitim okul/kurumlarına devam eden öğrenciler ile yaygın eğitim hizmetinden yararlanan özel eğitim kursiyerlerinin resmî okul/kurumlarda taşıma yoluyla eğitime erişimlerini sağlamak için gerekli usul ve esasları belirlemektir.

Taşıma merkezi okul ve yerleşim birimlerinin seçiminde dikkate alınması gereken hususlar şunlardır:

- Öğrencisi taşınacak okul ve yerleşim birimlerine göre daha merkezî durumda olması, çevredeki diğer yerleşim birimleri ile ulaşım imkânlarına sahip, gelişmeye uygun olması,
- Derslik, atölye ve laboratuvar sayısı ile fiziki kapasitenin yerleşim yerindeki öğrenciler ile taşıma kapsamına alınan öğrenci sayısının eğitimine yeterli olması,
- Öğretmen ve ders araç-gerecinin yeterli olması,
- Öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler ile kitaplık ve kütüphanelerden yararlanabilmeleri için uygun ortamların bulunmasıdır.

Bu şartların yanı sıra; zorunlu sebepler dışında yatılı bölge ortaokulları ve ikili eğitim yapan okul/kurumların taşıma merkezi okul olarak seçilmemelidir. Taşıma merkezi olarak seçilecek okulda birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılmaz. Ancak zorunlu durumlarda planlama komisyonunun teklifi, il değerlendirme komisyonunun kararı ve

mahallî mülki idare amirinin onayı ile uygulama yapılabilir. Öğrenci taşıma uygulamasında ilkokul, ortaokul, imam-hatip ortaokulu, ortaöğretim öğrencileri ile özel eğitim ihtiyacı olan öğrenci/kursiyer/velilerin ayrı ayrı araçlarla taşınması esastır. Uygun nitelik ve nicelikte araç bulunamaması durumunda, ilgili okul düzeyinde yerleşim yerinde az sayıda öğrenci bulunması, ders giriş-çıkış saatlerinin yakın olması ve araçta yer olması şartıyla özel eğitim öğrenci/kursiyerleri dışındaki öğrenciler birlikte taşınabilir (R.G., Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, 2014, Madde 7).

Öğrenci taşınacak okul ve yerleşim birimlerinin seçiminde dikkate alınması gereken hususlar şunlardır:

- Nüfusun az veya dağınık olması, öğrenci sayısındaki yetersizlik, yerleşim yerinin coğrafi özellikleri ve yol şartları,
- Eğitime erişim ihtiyacı olan öğrencinin sürekli veya geçici ikamet ettiği yerleşim yerinde bu ihtiyacı karşılayacağı türde eğitim kurumu bulunmaması veya bu kurumların kapalı olması,
- Doğal afetler, salgın hastalıklar, can ve mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmedik olayların ortaya çıkması ve/veya bu olaylar sonucunda; tamir, güçlendirme, bertaraf veya tedavi çalışmaları yapılıyor olması,
- Göçler ve mevsimlik işçi hareketleri olmasıdır.

Bu şartların yanı sıra; öğrencisi taşınacak yerleşim yerinin taşıma merkezine uzaklığının en az 2 kilometre olması esas olup, 50 kilometreden daha fazla mesafeden taşıma yapılmaz. Öğrenci taşınacak okul ve yerleşim birimlerinin seçiminde dikkate alınması gereken hususlar sebebiyle bu mesafelerin artırılıp azaltılmasına gerekçe belirtmek suretiyle Planlama Komisyonu karar verebilir (R.G., Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, 2014, Madde 8).

Yönetmelikte taşıma merkezi okul/kurum müdürünün görevleri şu şekildedir:

- Okul/kurumun fiziki durumu ve kontenjanına göre öğrenci taşıma uygulaması kapsamında okul/kurumuna alabileceği öğrenci sayısını sınıflara göre tespit ederek ilkokul ve ortaokul müdürlerince şubat ayının ikinci haftasında, imam-hatip ortaokulu ve ortaöğretim okul/kurum müdürlerince de ağustos ayının ilk haftasında millî eğitim müdürlüğüne bildirmek,

- Taşıma yoluyla okul/kuruma gelen öğrencilerin kayıt kabul ve nakil işlemlerini ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda yapmak,

- Taşınan öğrenciler ile taşıma merkezi okul/kurumlardaki öğrencilerin birlikte öğrenim görmelerini sağlayacak şekilde sınıf ve şubelere göre dengeli dağılımını yapmak,

- Taşınacak öğrencilerin geliş ve gidişlerine göre haftalık ders dağıtım ve günlük vakit çizelgesini düzenlemek,

- Okul/kurumların fiziki imkânları ölçüsünde geliş ve gidiş saatlerinde oluşan boşluklarda öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler ile kitaplık ve kütüphanelerden yararlandırılmasını sağlamak,

- Taşınan ilköğretim ve ortaöğretim okul/kurumu öğrencilerinin öğle yemeklerini düzenli şekilde yiyebilmeleri için gerekli tedbirleri almak, yüklenicinin sözleşme hükümlerine uyup uymadığını günlük olarak kontrol etmek ve giderilemeyen aksaklıkları rapor hâlinde millî eğitim müdürlüğüne bildirmek,

- Taşınan öğrencilerin velileri ve ilgili muhtar/belediye başkanı/kamu görevlileri ile iş birliğini sağlamak için gerekli önlemleri almak,

- Servis araçları ile taşınan öğrencilerin, isim listelerine göre kontrol edilmesini sağlamak,

- Araçların aylık çalışma programlarına göre hazırlanan puantaj cetvellerini her ayın sonunda millî eğitim müdürlüğüne göndermek,

- Taşıma işini yüklenenlerin ve taşıt sürücülerinin, 28/8/2007 tarihli ve 26627 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliği ve sözleşme hükümlerine uyup uymadığını günlük olarak denetlemek, aksaklıkları önlemek ve

gidermek üzere gerekli tedbirleri almak ve giderilemeyen aksaklıkları rapor hâlinde millî eğitim müdürlüğüne bildirmek,

- Okul servis araçlarının arkasındaki “OKUL TAŞITI” tabelasının üst kısmına, okunabilecek şekilde sürücü hatalarının millî eğitim müdürlüğüne bildirileceği telefon numarasının yazdırılmasını sağlamak,

- İşitme engelli özel eğitim meslek lisesi öğrencileri ile yaygın eğitim hizmetinden yararlanan işitme engelli kursiyerlere dağıtılmak üzere aylık toplu taşıma bilet miktarını millî eğitim müdürlüğüne bildirmek, aylık toplu taşıma biletlerini öğrencilere veya velilerine imza karşılığı dağıtmak, öğrencinin devamsızlık yaptığı günleri bir sonraki ayın bilet miktarından düşmek,

- Özel eğitim öğrenci/kursiyerlerinin taşındığı araçlarda bulunan rehber personelin servis aracında bulunduğu zamanlar ile eğitim-öğretim saatlerinde sorumluluğunda olan öğrenci/kursiyerlere yönelik görevlerini yerine getirmesini sağlamak,

- Özel eğitim öğrenci ve kursiyerlerinin okul/kurumlarına daha kısa sürede ulaşmalarının sağlanması için gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak,

- Mesleki ve teknik ortaöğretim okul/kurumlarında, ders yılı içerisinde işletmelerde mesleki eğitime devam eden öğrencilerden şartları uyanların kayıtlı olduğu okula kadar güzergâh değişikliği yapmadan taşınmasına ilişkin planlamaları yaparak, öğrenci velisinden yazılı izin almak ve bu durumdaki öğrencilerin sayılarını millî eğitim müdürlüğüne bildirmektir (R.G., Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, 2014, Madde 13).

Öğrenci taşıma uygulaması kapsamında taşıma ve yemek ihalelerine ilişkin işlemler 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerine göre yapılır.

İhale sözleşmeleri ve ihale şartnameleri hazırlanırken, taşıma merkezi okul ve kurum müdürlerinin de görüşleri de dikkate alınır. İlkokul ve ortaokullarda taşıma hizmeti alım süreci en geç ağustos ayının ikinci haftasında, imam-hatip ortaokulu ve ortaöğretim okul/kurumlarında ise kayıt kabul işlemlerinin tamamlanmasından sonra en kısa sürede

bitirilir. Alım süreci bittikten sonra öngörülen bazı durumlar dışında ihale işlemlerine yönelik valilik onayı alınmaz, taşıma ve yemek ihalesi yapılmaz. Öğrenci Taşıma Uygulaması kapsamında hizmet verecek araçların özellikleri, taşıt sürücülerinin yükümlülükleri ve diğer hususlar, yürürlükteki Okul Servis Araçları Hizmet Yönetmeliğine göre düzenlenir.

Normal eğitim yapan taşıma merkezi okula, aynı araçla birden fazla sefer yapılarak öğrenci taşınmaması esastır. Ancak uygun araç bulunmasında sıkıntı yaşanması durumunda eğitim-öğretimin aksamamak üzere planlama komisyonlarının belirleyeceği mesafelerde bir araçla en fazla iki sefer yapılarak öğrenci taşınabilir. İkili eğitim yapan taşıma merkezi okula da sabahçı öğrenciler için bir, öğlenci öğrenciler için bir sefer olmak üzere bir araçla en fazla iki sefer yapılarak öğrenci taşınabilir (R.G., Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, 2014, Madde 16).

2.3. Beslenme ve Beslenme Eğitimi

Kişi ve toplum sağlığının korunmasında beslenmenin çok önemli bir yeri vardır. Yeterli ve dengeli beslenme büyüme, gelişme, beden ve ruh sağlığının sürdürülebilmesi, hastalıklara karşı dirençli olmak için gereklidir. Ancak yeterli ve dengeli bir beslenmenin olabilmesi bazı şartlara bağlıdır. Bu şartlardan en önemlileri kişilere gereksinimleri kadar kaliteli besinleri sunmak, besin değeri kaybını en aza indirgeyerek hazırlama, pişirme, saklama yöntemlerini öğretmek ve yaşamın her döneminde beslenme eğitiminin etkin ve sürekli bir şekilde verilmesini sağlamaktır (Şanlıer ve Şeren, 2004, s.162).

Çocuğun kişiliği okul öncesi dönemde şekillenmekte, yetişkinlik çağındaki davranışları üzerinde etkili olacak alışkanlıkların edinilmesi özellikle bu yıllara dayanmaktadır. Aynı şekilde çocuğun bu yaşlarda kazandığı yemek yeme alışkanlığı da hayatının daha sonraki dönemlerini etkileyerek ileride ortaya çıkabilecek beslenme sorunlarını önlemede temel çözüm yolunu oluşturmaktadır. Çünkü beslenme çocuğun bedensel, sosyal ve duygusal gelişmesi ve davranışları üzerinde etkili olmaktadır.

Beslenme bilgisi, bireylerin, ailelerin ve toplumların beslenme alışkanlıkları üzerinde etkili olan çok önemli bir faktördür. Yeterli ve dengeli beslenmeme sonucu oluşan sorunların önlenmesi beslenme eğitimi ile sağlanabilmektedir. Ülke genelinde halkın beslenme bilgi düzeyinin yetersiz oluşu, ellerinde mevcut gıda ve ekonomik kaynak olsa bile bu kaynakların faydalı bir şekilde kullanımını olumsuz yönde etkilemekte ve hatalı uygulamalara neden olmaktadır. Sağlıklı beslenme alışkanlıklarının temeli çocukluk döneminde atıldığından bu çağlarda verilecek eğitim birey olma yolundaki çocuk için çok önemli olmaktadır.

Öğrencilerin okullardaki başarısında da aile, sosyoekonomik düzey, eğitimcilerin kalitesi ve öğrencilerin zekâ düzeyleri gibi faktörler etkili olmaktadır. Bunun yanı sıra okuldaki başarıyı artırmada yeterli ve dengeli beslenmede büyük önem taşımaktadır. Eğitimin kalitesini artırmak için sadece fiziksel donanımlara odaklanmış okullarda eğitim gören öğrenciler yeterli ve dengeli beslenmedikleri sürece istenen başarıyı elde edemeyebilirler. Öğrencilerin yeterli ve dengeli beslenmelerini sağlamak için yapılacak çalışmalardan birisi öğrencilere verilecek olan beslenme eğitimidir. Özellikle ilköğretim çağındaki çocuklarda büyüme ve gelişme daha hızlı olduğu için beslenmenin önemi bu dönemde daha da artmaktadır. Bu dönemde salgılanan büyüme hormonundaki artış büyüme için gerekli olan besinlerin doğru bir şekilde alınmasını beraberinde getirmektedir. İlköğretim çağındaki çocuklarda büyüme ve gelişme hızlı bir şekilde gerçekleşmektedir, dolayısıyla vücudun kütle artışının gerçekleşmesi için vücutta yapı taşı olarak kullanılan protein alımı önem kazanmaktadır.

2.3.1. Okul Beslenme Programı

Dünyada ve ülkemizde nüfusun önemli bir kısmını kapsayan çocukluk çağı, sağlık alışkanlıklarının geliştirilmesi için uygun bir dönemdir. Çocuklarda sağlığın yaşam boyu devam etmesinde beslenme ile ilgili olumlu davranışların geliştirilmesinin önemli katkı sağlayacağını belirtmiştir. Doğru beslenme uygulamalarının, sağlıklı davranışların ve

beslenmeye, sağlığa ilişkin doğru bilginin temelinin çocukluk döneminde atılması gerekmektedir (Arslan, 2001, s.35).

Çocuklara sağlık hizmetlerinin ulaştırılması için en uygun yer olarak görülen okul ve çevresi, çocukların aile ortamı dışında ilk kez ilişkilendiği sosyal bir evre ve toplu yaşanan bir ortam olmasının yanı sıra, çocukların beslenmelerine önemli düzeyde etki edebilecek, çocuklarda beslenme bilgi ve becerilerinin geliştirilmesini ve sağlığın yükseltilmesini sağlayacak birincil alandır. Bu doğrultuda okul, yeterli ve dengeli beslenme alışkanlıkları kazandırarak, kısa ve uzun sürede ortaya çıkabilecek hastalıkların önlenmesi için gerekli bilgi, yetenek ve davranışların gelişmesini sağlayabilecek bir ortam olarak kabul edilmektedir.

Yetersiz ve dengesiz beslenme modellerinin çocuklukta şişmanlık ve diğer kronik hastalıkların görülmesiyle ilişkili olduğu ve birçok ülkede beslenme ile ilgili hastalıklarda artış görüldüğü bildirilmektedir. Çocukluk ağı şişmanlığının tüm dünyada son 30-40 yıl içinde arttığına, evrensel bir halk sağlığı sorunu olduğuna dikkat çekilmekte, şişmanlık ve hafif şişmanlık sorununun giderek daha fazla çocuğu etkilediği vurgulanmaktadır (Kendirli vd. 2007, s.58). Ancak okulların, kapsamlı beslenme eğitimi programları, ocuk beslenme programları, sağlıklı bir okul çevresi oluşmasını sağlayan okul beslenme politikaları yoluyla bu eğilimi tersine çevirebilecek bir role sahip olduğu vurgulanmaktadır. Okul sağlığı müdahale çalışmalarında öğrencilerin fiziksel aktivite düzeylerinin arttırılabildiği ve çocuklarda inaktivitenin önemli nedenlerinden biri olan televizyon izleme süresinin azaltılabildiği gösterilmiştir. Ayrıca bu çalışmalarda, öğrencilerin beslenme bilgilerinin arttırılıp, beslenme alışkanlıklarının iyileşebildiği, öğrencilerin sağlıklı besinlere daha kolay ulaşmalarının sağlandığı, sağlıksız besinlere ulaşma imkanının sınırlandırılmasıyla çocuklarda şişmanlığın azaltılabildiği, sebze–meyve ve balık gibi besinlerin tüketiminin büyük oranda arttırılabildiği ve öğrencilerin bu değişiklikleri yaşam biçimine dönüştürebildikleri gösterilmiştir (Mikkelsen ve Rasmussen 2005, ss.7-15).

Okul Beslenme Programı ile çocuklara, okulda sağlıklı besin seçimleri yapabilmeye imkânları ve beslenme ve fiziksel aktivite eğitimleri verilmesi sonucu çocuklarda şişmanlığın risk faktörlerinin azaltılabildiği vurgulanmıştır. Çocuklarda şişmanlık ve ilişkili hastalıkların riskini azaltmada; okullarda OBP ile sebze–meyve tüketiminin artırılması, fiziksel aktivitenin desteklenmesi, porsiyon büyüklüğünün kontrol edilmesi ve alkolsüz–gazlı içecek tüketiminin sınırlandırılmasının etkili olduğu belirtilmiştir (Mikkelsen ve Rasmussen, 2005, ss.7-15).

Taşıma uygulaması kapsamında taşınan özel eğitim öğrenci/kursiyerleri dışındaki ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine öğle yemeği verilir. Yemekler, Kamu İhale Kanunu hükümlerine göre temin edilir. Taşıma uygulaması kapsamında taşınan öğrencilere, okul pansiyonları mevzuatı doğrultusunda okul ve pansiyon yemekhanelerinde öğle yemeği verilebilir. Yemek bedeli ilgili okulun hesabına aktarılır. Yemek hizmetlerinde yürürlükteki mevzuat hükümleri uygulanır. Yemeklerin hazırlanmasında ve sunulmasında besin değerinin korunmasına ve sağlığa uygunluğuna gerekli özen gösterilir. Taşıma uygulaması kapsamı dışındaki öğrencilere yemek hizmeti verilmez. Ancak, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları verileri de dikkate alınarak okul müdürlüğü tarafından tespit edilen ve taşıma uygulaması kapsamında olmayan öğrencilere öğle yemeği verilebilir. Taşıma uygulaması kapsamında olan ancak ikili eğitim yapılan okullarda taşıma uygulaması kapsamında yemek hizmeti verilmez (R.G., Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, 2014, Madde 20).

2.3.2. İlköğretim Çağındaki Çocukların Beslenme Alışkanlıkları

Okul çocuklarının zamanlarını dinlenme, oyun oynama ve çalışma faaliyetlerine uygun şekilde planlamamaları durumunda doğru beslenme düzenine sahip olmaları da mümkün olmamaktadır (Sağlık Bakanlığı, 2018). Okul çağı çocuklarının beslenme alışkanlıkları arkadaş çevresi, kitle iletişim araçları, fiziksel görünüm ile ilgili kaygılar, eğitimsel, ekonomik ve kültürel faktörlerden etkilenmekte, bu faktörler çocukların öğün

atlama, öğün dışı atıştırma, besin seçme, tek besinle beslenme gibi yanlış beslenme alışkanlıkları edinmelerine yol açmaktadır. Yapılan çalışmalar okul çağı çocuklarının genel olarak öğün atlama alışkanlığına sahip olduklarını göstermektedir. Türkiye’de yapılan çalışmalar, okul çağı çocukları tarafından en çok atlanan öğünün kahvaltı olduğunu, ayrıca çocukların önemli bir kısmının öğle öğününü de atladığını ortaya koymuştur. Amerika Birleşik Devletleri Tarım Departmanı (USDA) verileri, 6–11 yaşlarındaki çocukların %12’sinin kahvaltı öğününü atladığını göstermiştir. Amerika ve bazı Avrupa ülkelerinde yapılan çalışmalarda düzenli kahvaltı yapmamanın öğrencilerin düzensiz öğle ve akşam öğünü tüketmelerine neden olduğu, çocukların sabah kahvaltısında aldıkları besin miktarının, günün diğer öğünlerindeki besin tüketimini doğru orantılı olarak etkilediği belirlenmiştir (Sormaz vd., 2006, ss.42-48).

2.4. Yapılmış Çalışmalar

2.4.1. Yurtdışı Çalışmaları

Dünya ülkeleri arasında eğitimde yerel yönetimin en güçlü olduğu ABD’de her eyalet kendi eğitim kanunları çerçevesinde kurulan eğitim bölgelerinde halkın eğitime katılmasında, eğitimi yönetme de ve vergi toplama da her türlü sorumluluğa ve yetkiye sahiptir. Her köy, kasaba ve kentin kendine özgü eğitim sistemi vardır. Eyalet kanunlarına aykırı düşmemek koşuluyla bu yerel yönetimler kendi eğitim sistemi için her türlü yenilikleri denemeye ve geliştirmeleri sağlamaya yetkilidirler. Özellikle okulun eğitim programlarını kendileri düzenler ve uygularlar (Başaran, 1974: Akt. Ağırkaya 2010). Her yerleşim birimi “Eğitim Bölgesi” olarak örgütlenmiştir. ABD’de İkinci Dünya Savaşından önce sayıları yüz binin üzerinde olan eğitim bölgeleri birleştirilerek 1950’de 40065’e, 1969-70 öğretim yılında da 22240’a düşmüştür (Başaran, 1974: Akt. Altunsaray 1996).

ABD’de yapılan araştırmalar sonucu küçük eğitim bölgelerinin birleşmesinin temel nedenleri Hecley ve arkadaşları tarafından şu şekilde sıralanmıştır.

1. Kırsal eğitim bölgelerinin geliri az olduğu için eğitim düzeyi kentlere ve daha zengin bölgelere göre çok düşük kalmaktadır.

2. Öğretmenler küçük eğitim bölgelerinden çok çabuk ayrılmaktadırlar.

3. Küçük eğitim bölgeleri nitelikli öğretmen bulamamaktadırlar.

4. Küçük eğitim bölgelerinde öğretmeni hizmet içinde yetiştirme olanağı yoktur.

5. Küçük eğitim bölgelerinde eğitim üzerine yapılan çevresel baskı eğitimin gelişmesini önleyecek oranda yüksek olmaktadır.

6. Bu bölgelerde okulun binaları ve eğitim araç-gereçleri eyaletlerin istediği standartların çok gerisinde kalmaktadır. Bunların bazıları ise okul binası yapacak zenginliğe sahip değildirler, öğrencilerini de yakın bölgeye göndermektedirler. (Başaran, 1974: Akt. Altunsaray, 1996).

Amerika Birleşik Devletlerinin Maryland Eyaletinde yapılan bir başka uygulamada ise 1984–1985 yıllarında üç yıl için kurulmuş bir fon ve lise öğrencilerini okuma, İngilizce ve Matematik konularında yoğun geliştirme eğitimi projesi gerçekleştirilmektedir. Bir ana baba uzmanı, bir danışman, beş öğretmen, üç öğretmen yardımcısı ve bir kaynak uzmanından oluşan taşınmalı eğitim ekibi bir bölgeden diğer bölgeye devamlı hareket halindedirler. Bu ekipler okuma problemi olan, İngilizce ve matematiği zayıf olan çocuklara kendi evlerinde yardım etmeyi amaçlamaktadır. Bu uygulama iki yıl süreyle devam etmiş, ana-babaların tutumlarıyla, testle ölçülen öğrenci başarılarındaki gelişmeler uygulayıcılar tarafından bir rapor haline getirilerek ilgili makama sunulmuştur (Stevenson 1987: Akt. Recepoğlu, 2006).

Bu konudaki en geniş uygulama Avustralya'da gerçekleştirilmektedir. Avustralya'nın Orta Queensland bölgesinde uygulanan "Taşınabilir Sınıf Projesi", Queensland Eyaleti Eğitim Bakanı tarafından tavsiye edilen bölgelerde uygulanmaktadır.

Eğitim Bakanlığı öncelikle uygulamanın kırsal kesim bölgelerinde yapılmasını tavsiye etmektedir. Proje Avustralya Okullar Komisyonu tarafından ekonomik açıdan desteklenmektedir. Nüfusuna oranla geniş bir arazi yapısına sahip olan Avustralya'da, aileler geniş alanlara yayılarak yaşamaktadırlar. 150.132 kilometrekare yüzölçümlü Orta Queensland'ın nüfusu 31.900 kişidir. Her kilometrekareye 1 insan düşmektedir. Bu sebeple, bu ailelerde bulunan ocuklara "Taşınabilir Sınıf" uygulaması ile eğitim verilmektedir. Uygulama için kamyonların kasa kısımları sınıf şekline dönüştürülmüş ve en az 10 çocuğun eğitim yapabileceği ortam hazırlanmıştır. Taşınabilir sınıf olarak kullanılan kamyonlarda biri yönetici ve biri ğretmen olmak üzere iki personel bulunmaktadır. 1978 yılından itibaren uygulanan bu projedeki "Taşımalı Sınıfların" ihtiyaçları merkez komiteleri tarafından sürekli olarak karşılanmaktadır, dokuz bölgede yapılan bu uygulama başarılı bir şekilde devam etmektedir (Fowler, 1979: Akt. Küçükoğlu, 2001).

Rusya'da 1990 yılında kırsal okulların incelendiği bir çalışmada; düşük personel- ğrenci oranının kırsal okullardaki problemlerin en önemlisi olduğu, şehre g ile köy sayılarının azaldığı, okulların varlığının köyleri koruduğu ve kırsal kesime ğretmen sağlamanın zor olduğu belirtilmektedir (Denisova, L, 1990: Akt. Altunsaray, 1996; s. 30).

2.4.2. Yurtiçi alışmaları

Abdullah Altunsaray'ın (1996) Balıkesir ilinde yapmış olduğu çalışmada örneklem grubu içinde yer alan ilkokullarda görevli 54 ilkokul öğretmenine, ilköğretim okullarında görevli 84 sınıf öğretmenine, 13 ilkokul müdürü ve 17 ilköğretim okul müdürüne ve 30 ilköğretim müfettişine anketler uygulanmıştır. Bu çalışmada, taşımalı ilköğretim uygulamasının Balıkesir ilindeki kapsamı, uygulamanın eğitim- ğretim açısından durumu, taşıma merkezi olarak seçilen okulların fiziki ve donatımı, finansman, personel durumu, taşıma hizmeti, öğrencilere verilen sağlık, beslenme hizmeti ile yönerge hükümlerinin uygulanma durumu ve ğretmen-yönetici-müfettişlerin uygulamaya ilişkin görüşleri

arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçlar: Taşıma merkezi olan okullarla taşınan öğrenci velileri arasında yeterli diyalog kurulamamıştır. Taşımali öğrencilere ve öğretmenlere etkili bir rehberlik hizmeti verilememektedir. Taşıma merkezi okulların sınıf, okul kitaplığı, gerekli araç gereçler, işlik ve laboratuvar ihtiyacının had safhadadır. Yetkili kurumlarca okulların fiziki, finansman ve personel durumu konusunda bir iyileştirme yoluna gidilmemiştir. Öğrenci servislerinin kapasiteleri yeterli değildir. Taşımali ilköğretim yönergesi tam olarak uygulanmamaktadır (Altunsaray, 1996, ss.122-128).

Konuyla ilgili diğer bir araştırmayı Adnan Küçüköğlü (2001) Erzurum Aşkale ilçesinde taşımali ilköğretim uygulamasına giren okulların öğretmen ve yöneticileriyle yapmıştır. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgular şöyledir: Taşımali eğitim uygulaması genel okullaşma oranını arttırmıştır. Taşımali eğitim uygulamasının genel başarı düzeyini arttırdığı konusunda açık bulgular bulunamamıştır. Taşımali eğitim sonrası sınıflardaki mevcut öğrenci sayısı oldukça artmıştır. Uygulama ile birlikte taşınan öğrenciler daha iyi fiziki donanıma kavuşmuşlardır. Taşımali eğitim uygulamasına dahil merkez okulların yönetim oldukça güçleşmişti, öğretmenlerin ders yükü artmıştır. Taşınan öğrencilerin büyük bir kısmının öğle yemeği devlet tarafından karşılanamamaktadır. Taşımali eğitim sekiz yıllık eğitimin yaygınlaştırılmasında kısmen etkili olmuştur. Taşımali eğitim uygulaması birleştirilmiş sınıf uygulamasını azaltmıştır. Taşımali eğitim uygulaması henüz bariz bir başarı sağlayamadığı gibi öğretim süreci, finansman ve taşımadan kaynaklanan birçok sorununu çözememiştir (Küçüköğlü, 2001, ss.84-91).

“Taşımali İlköğretim Uygulaması” sorunlarına ilişkin yönetici, öğretmen, öğrenci ve araç sürücülerinin görüşlerini ortaya koyup, analiz edip yorumlayan Ergün Reçepoğlu (2006) bu çalışmasıyla tespit edilen sorunlara çözüm önerileri getirmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2005–2006 eğitim-öğretim yılında Kastamonu, Karabük ve Çankırı illerinin merkez ilçelerindeki 25 ilköğretim okulu oluşturmuştur. Çalışma grubunda bulunan 38 yönetici, 256 öğretmen, 440 öğrenci ve 155 araç sürücüsünden

araştırmanın amacına uygun bilgi toplamak için geliştirilen anketlerle, görüşler belirlenmiştir. Araştırmanın bulgularını değerlendirdiğimizde; yönetici, öğretmen ve öğrencilere göre taşıma merkezi olan okulun laboratuvarlarının, ders araç ve gereçlerinin, kütüphanesinin, spor salonunun, bilişim ve teknoloji sınıfının, öğle yemeklerinin ve yemek için uygun bir yerin, gerekli personel ve hizmetli durumunun, sosyal ve kültürel faaliyetlerin yetersiz olması ve öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun sportif faaliyetlere ve sosyal etkinliklere yeterince katılamaması başlıca sorun maddeleri olarak görülür. Yönetici, öğretmen, öğrenci ve araç sürücülerine göre kış aylarında yolların kapanmasının ve bozulmasının taşımayı güçleştirmesi, öğrencilere göre taşıma araçlarında emniyet kemerinin olmaması, araç sürücülerinin sigara içmesi ve bu araçlara öğrenciler ve görevli personel dışında kimselerin alınması, araç sürücülerine göre de taşıma araçlarında öğrencileri denetleyecek ve onlarla ilgilenecek refakatçi öğretmen yada görevlinin olmaması başlıca sorun maddeleri olarak görülmüştür. Yapılan araştırmada ayrıca yönetici, öğretmen, öğrenci ve araç sürücülerinin görüşleri arasında taşıma ve taşıma araçlarıyla ilgili birçok sorun maddesinde anlamlı bir fark tespit edilmiştir (Recepoğlu, 2006, ss.132-137).

Yönetici, öğretmen ve velilerin görüşlerinin alındığı başka bir araştırmada Nuray Kabaş (2006) tarafından yapılmıştır. Araştırmada; Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulamaya konulan taşınmalı ilköğretim uygulamasının Bolu ilindeki sorunlarına ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşlerini ortaya koyup, bulguları analiz edip yorumlayarak önerilerde bulunmayı amaçlamıştır. Araştırmanın evreni 2004–2005 eğitim-öğretim yılında Bolu ili merkezindeki taşıma merkezi olan 15 okulun bütün yönetici (21 kişi) ve öğretmenleri (233 kişi) ile örnekleme alma yöntemi ile belirlenen 550 öğrenci velisinden oluşmuştur. Araştırmanın bulgularına göre; yönetici öğretmen ve veliler “Taşıma araçlarında öğrencilerin ayakta gidip gelmesi” maddesinde çoğunlukla sorunun “hiç” yaşanmadığı; “Taşınmalı İlköğretimin velilere ek harcama getirmesi” maddesinde de sorunun “hiç” olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Yöneticiler “Kış aylarında yolların

bozularak taşımayı güçleştirmesi” ve “Taşıma ile gelen öğrencilerin okula ve arkadaşlarına uyum sağlayamaması” maddelerinde ise çoğunlukla sorunların “ara sıra” yaşandığını düşünmektedirler. Yönetici, öğretmen ve velilerin ortak görüşte olduğu sorunlar ise; kış aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirmesi ile taşımali uygulaması nedeniyle okul yönetiminde sorunların artması olarak tespit edilmiştir. Ayrıca araştırma anketinde yer alan 18 maddelik sorundan bulgulara göre yönetici, öğretmen ve velilerden en fazla sorun olduğunu düşünen grup yöneticiler olmuştur (Kabaş, 2006, ss.95-110).

Taşımali ilköğretim uygulamasının iletişim teknolojileri kullanılarak farklı bir modelde uygulanmasına yönelik Özlem Ozan’ın (2008) yapmış olduğu çalışmada, genelde kırsal eğitimin özelde Taşımali İlköğretim Uygulamasının bilgi ve iletişim teknolojileri, uzaktan eğitim yaklaşımı ve e-Öğrenme uygulamaları kullanılarak iyileştirilmesine yönelik model geliştirmiştir. Bu çalışmada, diğer araştırmalardan farklı olarak taşımali ilköğretim uygulamasında bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitim / öğretim, güvenlik / sağlık, maliyet, sosyal yapı (sosyal faktörler, bilgi toplumu olgusu, yeni çevreye uyum) boyutlarında iyileştirici unsur olarak kullanıldığı modellere yönelik araştırma yapılmıştır. Taşımali İlköğretim Uygulamasının bilgi ve iletişim teknolojileri ve e-Öğrenme uygulamaları kullanılarak uzaktan eğitim yaklaşımı ile iyileştirilebileceği savunulmuştur. Öğrencilerin okula gelemediği günlerde akıllı tahta uygulamaları aracılığıyla derste işlenen içeriklerin internetten alınabileceği, öğretmenleriyle anında iletişime geçip sorularını sorabileceği ödevlerini bu şekilde alabileceği, öğrencinin kaçırdığı dersi internet üzerinden veya CD’den takip edebileceği bu şekilde derslerden geri kalmayacağı, başarısız öğrencinin çevrimiçi destek alabileceğini, öğrencilerin düşük özgüvenlerinin arttırılmasına yönelik sanal ortamda arkadaşlarıyla bir araya gelip vakit geçirmesinin okula uyum sürecini azaltacağını, ailelere internet üzerinden gerekli eğitimlerin verilebileceğini ifade etmiştir. Araştırmada iki model sunulmuştur (Ozan, 2009, ss.315-327):

1. Yapılandırılmış harmanlama modeli: Bu modelde öğrenciler yapılandırılmış bir program dahilinde yüz yüze ve uzaktan eğitimi bir arada kullanır. Haftanın üç günü okulda iki günü çevrim içi eğitim şeklinde verilen eğitimidir.

2. Yapılandırılmamış harmanlama modeli: Bu modelde öğrenciler gelemedikleri günlerde uzaktan eğitim alırlar.

Taşınmalı eğitime ödenen ücretlerle bu iki modele harcanacak ücretler karşılaştıran araştırmacı birinci modelin kendisini 6 yılda ikinci modelin (taşınmalı öğrencilerin %20 devamsızlığı dikkate alınarak hesaplanmasında) kendisini 14.7 yıl içerisinde amorti edeceğini belirtmiştir. Araştırmacı ekonomik yatırımların olmadan sadece eğitimle toplumsal ilerlemenin sağlanamayacağını düşünmektedir (Ozan, 2009, ss.315-327).

2004–2005 eğitim-öğretim yılında, Bolu ilinin Mudurnu ilçesindeki 8 yıllık ilköğretim uygulamasına giren normal, yatılı ve taşınmalı ilköğretim okullarının öğretmen ve öğrenci görüşlerini araştıran Serpil Kefeli'nin (2005) araştırmasının örneklemini 2 normal ilköğretim, 5 Taşınmalı ilköğretim ve 1 yatılı ilköğretim bölge okulundan ibaret 8 ilköğretim okulu ve bu okullarda görev yapan 67 öğretmen; 644 erkek 586 kız olmak üzere toplam 1230 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada ulaşılan sonuçlar şu şekilde belirtilmiştir: Normal İlköğretim okullarında, öğretmenlerin öğrencileri derse motive etmekte çektikleri zorluk, sabah derslerine göre öğleden sonraki derslerde daha fazla iken; Taşınmalı İlköğretim ve özellikle de YİBO öğrencilerinde öğleden sonra derse motive etmekte çekilen zorluk, sabah derslerinden daha yüksektir. Öğrenci velilerine ulaşmak istediklerinde, genellikle ulaşabildiklerini belirten öğretmenlerin oranı erkek öğretmenlerde bayan öğretmenlerden daha yüksektir. Öğrencileri sabah ilk derste derse hazırlamada zorluk çektiğini belirten öğretmenlerin oranı ile öğleden sonra öğrencileri derse motive etmekte zorluk çeken öğretmenlerin oranı bayan öğretmenlerde erkek öğretmenlerden biraz daha yüksektir. Okuldayken (günün genelinde) rahatsızlık hisseden öğrencilerde en yüksek oran YİBO, ikinci Taşınmalı İlköğretim ve en düşük de normal ilköğretimdedir.

Okuldayken en fazla hissedilen rahatsızlık türü bas ağrısı olup, öğrencilerde görülen en yüksek oran YİBO, ikinci Taşımali İlköğretim ve en düşük de normal İlköğretimdedir. Öğrencilere göre sınıftaki başarı durumları çok iyi-iyi olanlar; normal İlköğretim öğrencilerinde en yüksek, YİBO öğrencilerinde en düşük orandadır. Ayrıca, bütün öğrencilerin %20'den fazlası, başarı durumları hakkında hiçbir bilgiye sahip değildir. Normal İlköğretim öğrencileri tarafından en fazla tercih edilen ilköğretim uygulaması yine "Normal İlköğretim Okulları"dır. Taşımali İlköğretim, öğrencileri en çok YİBO'ları tercih ederken, YİBO öğrencileri tarafından ise en yüksek oranda tercih edilen okul Taşımali İlköğretimdir. Okulun dershanelerini en fazla rahat bulan öğrenciler sırasıyla; YİBO, Taşımali ve Normal İlköğretim Okulu öğrencileridir. Okuldayken kendini en fazla mutlu hisseden öğrenciler; Normal, Taşımali ve YİBO öğrencileridir. Öğrencilerin okul tercihlerine bakıldığında kız öğrencilerin öncelikle normal ilköğretimi sonra Taşımali ilköğretimi ve en son YİBO'ları tercih ettikleri görülmektedir. Erkek öğrenciler ise bunun tam tersi olarak öncelikle YİBO'ları sonra Taşımali ilköğretimi ve en son normal ilköğretimi tercih etmişlerdir (Kefeli, 2005, ss.102-126).

Taşımali ilköğretim uygulamasına yönelik Kasım Yalçın (2006) tarafından yapılan araştırmada çalışmanın evrenini Kütahya'da bulunan 5727 taşımali ilköğretim ikinci kademe öğrencisi, 17725 yerleşik ilköğretim ikinci kademe öğrencisi oluşturmuştur. Örnekleme ise Kütahya ilinde ve ilçelerinde bulunan taşımali eğitim yapan okullardan rastgele seçilmiş 509 ilköğretim ikinci kademe öğrencisi ve yerleşik eğitim yapan okullardan rastgele seçilmiş 503 ilköğretim ikinci kademe öğrencisinden meydana gelmiştir. Araştırmada şehirdeki öğrencilerin mevcut imkanlarından dolayı taşımali öğrencilere göre lisanslı spor yapma oranının fazla olduğu, taşımali öğrencilerin ailelerinin olumsuz çevre koşulları nedeniyle spor yapamadıklarını bu durumda çocuklarının spora yönlendirilmesini olumsuz etkilediğini, taşımali öğrencilerin şehirdeki öğrencilere göre beden eğitimi dersini daha az sevdiklerini, beden eğitimi dersinin faydasına olan inancın şehirdeki öğrencilerde daha fazla olduğu ve toplumsallaşmada kendini ifade etmede

değişik insanlarla rahat iletişim kurmada sporun faydalı olduğu inancı taşımaları öğrencilere göre şehirdeki öğrencilerde daha fazla olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır (Yalçın, 2006, ss.94-119).

Ayhan Özgün (2007) İstanbul ilinin Beykoz, Çatalca, Eyüp, Şile, Gaziosmanpaşa, Küçükçekmece, Büyükçekmece, Pendik ve Silivri ilçelerinde bulunan 36 Taşıma Merkezi İlköğretim okulundan 12'sini kapsayan araştırmasında. 121 öğretmen ve yöneticinin, 582 öğrenci ve 455 velinin görüşleri alınmıştır. Araştırmacı tarafından Taşımaları eğitimin okul, veli ve öğrenci açısından olumlu etkileri şu şekilde tespit edilmiştir. Birleştirilmiş sınıflarda eğitim öğretim gören ve büyük çoğunluğunun okuma yazmada dahi geri kaldıkları tespit edilen öğrencilerin, taşımaları ilköğretim kapsamına alınarak ayrı sınıflarda ve daha iyi bir ortamda eğitim öğretim görmeleri neticesinde kısa sürede okuma-yazmayı öğrendikleri, bilgi, beceri ve davranışlarında büyük bir gelişme olduğu gözlenmiştir. Değişik yerleşim yerlerinden gelen öğrencilerin konuşma şekli ve şivelerindeki farklılıkların, zamanla ortadan kalktığı ve Türkçeyi daha iyi kullandıkları belirlenmiştir. Taşıma merkezli okullarda görev yapan öğretmenler, sosyal ihtiyaçlarını daha rahat karşılayabilmekte, donanımlı ve bağımsız sınıflarda ders vermekte ve mesleki yönden kendilerini geliştirme fırsatı bulmaktadır. Sonuç olarak, taşıma merkezindeki öğretmenler daha olumlu davranışlar içinde bulunduğundan öğrenciler için de örnek olmaktadır. Taşımaları ilköğretim kapsamına alınan öğrencilerin davranışlarında ilk zamanlarda uyumsuzluk ve çekingenlik gözlenmiş ancak, kısa zamanda okul ve çevreye uyum sağladıkları, kendilerine güvenlerinin arttığı, grup çalışmalarına daha çok katıldıkları gözlenmiştir. Öğrencilerin eğitim faaliyetlerine daha çok katıldıkları, sosyal etkinlikler ile kutlama ve anma günlerine ilişkin faaliyetlerin taşınan köylere götürüldüğü, bunun sonucunda birlik ve beraberliğin arttığı, kültürel etkileşimin olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin temizlik, giyim ve görgü kurallarına uyma alışkanlığı kazandıkları, okul kurallarına uymada daha dikkatli davrandıkları, toplumda nasıl yaşanması gerektiğini daha kolay öğrendikleri tespit edilmiştir. Öğrencileri taşıma kapsamına alınan her köye en az bir

sınıf öğretmeni verilmesi zorunluluğu dikkate alınır, 2004-2005 öğretim yılında 29.245 yerleşim birimi taşıma kapsamına alındığına göre en az bu kadar sınıf öğretmeni tasarrufu sağlanmıştır. Taşınmalı ilköğretim kapsamına alınan ve okulu bulunmayan köy, mahalle ve mezralara okul yapımına gerek kalmamaktadır. Öğrenciler daha yeterli sayıda öğretmenle eğitim öğretim görmeye başlamışlar, daha yeterli araç-gereç, donanım, derslik, işlik, laboratuvar ve oyun alanlarına kavuşmuşlardır (Özgün, 2007, ss.84-102).

Taşınmalı Eğitimin Okul Veli-Öğrenci Açısından Olumsuz Etkileri ise şu şekilde tespit edilmiştir. Taşınmalı eğitim kapsamındaki öğrencilere dağıtılan yemek yetersiz olup, öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yer yoktur. Taşınmalı eğitim konusunda yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri alınmamaktadır. Devletin taşınmalı eğitim için yaptığı ödenekler yetersizdir. Taşıma araçlarına öğrenciler dışında kimseler alınmaktadır. Taşınmalı ilköğretimle gelen öğrencilerin okula uyumu konusunda merkez okulda rehber öğretmen bulunmamaktadır. Taşıma merkezi okullar gerekli donanım, araç-gereç, laboratuvar yönünden yeterli değildir. Taşıma merkezi okullarda özellikle branş öğretmenlerinin sayısı yetersizdir. Taşınmalı eğitim sonrası sınıflardaki mevcut öğrenci sayısı oldukça artmıştır. Çünkü merkez okulların fiziki yapısı uygulama öncesinde iyileştirilmemiştir. Taşıma merkezi okulların memur ve yardımcı hizmetli ihtiyaçları bulunmaktadır diye ortaya konulmuştur (Özgün, 2007, ss.84-102).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın araştırma yöntemi ile ilgili bilgiler alt başlıklar aracılığıyla verilmiştir. Bu başlıklar; araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süresi ve verilerin analizidir.

3.1. Araştırma Deseni

Bu araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın bağımsız değişkenleri öğrencilerin demografik özelliklerini barındıran on maddelik kişisel bilgi formudur. Bu maddeler; yaş, cinsiyet, evinin okula uzaklığı, aile gelir durumu, ailedeki çocuk sayısı, eğitim gördüğü okul, sınıfı, şu an yaşadığı kişiler, aile durumu, baba mesleğidir. Bağımlı değişkenler ise taşınmalı eğitim gören öğrencilerin ulaşım ve beslenmeye yönelik sorunların incelenmesine yönelik ifadelerden meydana gelmektedir.

1.2. Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evrenini, Denizli ili Çal İlçesindeki Cumhuriyet Ortaokulu, İsabey Atatürk Ortaokulu, Sazak Ortaokulu 5. 6. 7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır (n=124).

3.3. Araştırmanın Örneklemini

Bu araştırmanın örneklemini Denizli ili Çal İlçesindeki Cumhuriyet Ortaokulu, İsabey Atatürk Ortaokulu, Sazak Ortaokulu 5.6.7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır (n=124). Araştırmanın evreninin tümü örneklem olarak çalışmaya dahil edilmiştir.

Tablo 3. 1

Anket Çalışmasına Katılan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımı

		<i>f</i>	%
Cinsiyet	Kadın	55	44,1
	Erkek	69	55,9
Yaş	11	5	4,2
	12	36	29
	13	30	24,2
	14	29	23,3
	15 ve üstü	24	19,3
Evinin okula uzaklığı	5 km ve altı	51	41,1
	6 km ve üstü	73	58,8
Aile gelir durumu (aylık)	2000 tl ve altı	71	57,2
	2000 ile 4000 arası	38	30,6
	4000 tl üstü	15	12,2
Ailedeki çocuk sayısı	1 çocuk	16	12,9
	2-3 çocuk	81	65,3
	4 ve üzeri	27	21,8
Eğitim gördüğü okul	Cumhuriyet Ortaokulu	81	65,3
	İsabey Atatürk Ortaokulu	22	17,8
	Sazak Ortaokulu	21	16,9
Sınıfı	5	34	27,4
	6	28	22,7
	7	41	33
	8	21	16,9
Şuan yaşadığı kişiler	Aile	93	75
	Akraba	6	4,9
	Yurt	25	20,1
Aile durumu	Anne-Baba sağ birlikte	113	90,9
	Anne-Baba ayrı yaşıyor	5	4,2
	Anne ya da baba vefat	6	4,9
Baba mesleği	Çiftçi	83	66,9
	Esnaf	12	9,6
	Memur	5	4,2
	Emekli	7	5,6
	İşçi	17	13,7

Çalışmaya katılan öğrencilerden 55 (%44,1)'i kadın, 69 (%55,9)'u erkektir. Katılımcıların yaş dağılımına bakıldığında 5 (%4,2)'i 11, 36 (%29)'sı 12, 30 (%24,2)'u 13, 29 (%23,3) 14, 24 (%19,3)'ü 15 veya 16 yaşındadır. Katılımcılardan 51 (%41,1)'inin

evinin okula uzaklığı 5 km ve altı mesafede, 73 (%58,8)'ünün ise 6 km ve üstü mesafede olduğu görülmüştür. Katılımcıların aile gelir durumlarına bakıldığında 71 (%57,2)'inin aile gelirinin aylık 2000 tl ve altı olduğu, 38 (%30,6)'inin 2000 ile 4000 tl arası olduğu ve 15 (%12,2)'inin 4000 tl ve üstü olduğu görülmüştür. Katılımcıların ailedeki çocuk sayısına bakıldığında 16 (%12,9)'sının tek çocuk, 81 (%65,3)'inin 2-3 çocuk ve 27 (%21,8)'sinin 4 ve üstü çocuk olan ailelerde yaşadıkları görülmüştür. Katılımcıların eğitim gördükleri okullara bakıldığında 81 (%65,3)'inin Cumhuriyet Ortaokulu, 22 (%17,8) İsabey Atatürk Ortaokulu, 21 (%16,9)'inin Sazak Ortaokulunda eğitim gördüğü görülmüştür. Katılımcıların 34 (%27,4)'ünün 5, 28 (%22,7)'inin 6, 41 (%33)'inin 7 ve 21 (%16,9)'inin 8. sınıfta olduğu görülmüştür. Katılımcıların 93 (%75)'ü ailesiyle, 6 (%4,9)'sı akrabasıyla ve 25 (%20,1)'inin yurtlarda yaşadığı görülmüştür. Katılımcıların aile durumlarına bakıldığında 113 (%90,9)'ünün anne-baba sağ ve birlikte, 5 (%4,2)'inin anne-baba sağ ve ayrı, 6 (%4,9)'sının anne veya babasının vefat etmiş olduğu görülmüştür. Katılımcıların 83 (%66,9)'nün babası çiftçi, 12 (%9,6)'sının esnaf, 5 (%4,2)'inin memur, 7 (%5,6)'sinin emekli ve 17 (%13,7)'sinin işçi olduğu görülmüştür.

3.4. Veri Toplama Aracı

Çalışmada amacına uygun anket formlarının ölçekleri incelenmiş likert tipi anket uygulamasının bulunduğu Doç. Dr. Nuray Karaca danışmanlığında Ahmet Nabi Taşbaşı'nın hazırladığı tez çalışmasının demografik bilgi edinmeyi amaçlayan 10 sorusu ve taşımali eğitimin öğrenci bakış açısını ve beslenme alışkanlıklarını inceleyen 27 sorunun gruplandırılarak 5li likert yöntemi ile 10 soruya düşürülmüştür (ss. 77-79). Sade ve anlaşılır olması soru sayısının öğrencilerin ilgisini dağıtmayacak kadar az kapsayıcı olacak kadar konunun içinde olduğu gözlemlenen ölçeğin izinleri gerekli görüşmelerin sonunda alınmış çalışmaya başlanmıştır.

Bu sınıflamaya göre beş cevabını veren kişinin taşımali eğitim ve beslenme ile ilgili memnuniyeti maksimum düzeydedir, bir cevabını veren kişinin memnuniyet düzeyi en düşüktür.

Ölçeğin Bütünlüğüne yönelik güvenilirlik değeri (α) 0,824 bulunmuştur. Araştırmanın taşımali eğitimdeki sorunları ve beslenme ile ilgili temel alışkanlıkları inceleyen 10 sorusunun güvenilirlik değeri (α) 0,711'dir.

3.5. Veri Toplama Süreci

Enstitü etik kurul onayı alındıktan sonra araştırmanın anket uygulaması için çalışılmaya başlanmıştır. Araştırmaya dair izin yazıları ölçme aracının yapılacağı yer, nasıl yapılacağına dair yönergede belirtildiği gibi İl Milli Eğitim Müdürlüğünden başvurularak yapılmıştır.

Denizli'nin Çal ilçesinde gerekli izinler alındıktan sonra araştırmanın evrenine göre form basılmıştır. Okullara randevu alarak gidilmiş ve taşımali eğitim gören öğrencilere gönüllülük esasına göre anket formlarını doldurmaları istenmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde maddelerin ortalamaları ve yüzdeleri incelenmiştir. Ölçekte, taşımali eğitimde ulaşım sorunları ile beslenme durumlarını inceleyen maddeler "Hiçbir Zaman, Nadiren, Bazen, Genelde, Her Zaman" şeklinde 5'li likert tipinde derecelendirilmiştir. Sonuçların yorumlanmasında ise 0,05 anlamlılık düzeyi kullanılmıştır

Çalışma anket uygulamasının sonuçlarına göre anket geçerliliği için Cronbach Alpha testi tüm anket sorularına uygulanmış geçerliliği sağladıktan sonra anket sorularını incelemeye geçilmiştir. Çalışmanın normallik testi sonucunda verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu nedenle çalışmanın veri analizi yapılırken ikili grup karşılaştırmalarında t testi ve çoklu grup karşılaştırmalarında tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi kullanılmıştır. Taşımali eğitim gören öğrencilerin verilerinin toplandığı demografik inceleme tablolarında Frekans (f) ve yüzde (%) kullanılmıştır. Çalışmanın bulgular kısmında anketi cevaplayan kişi sayısı (n), ortalama (\bar{X}), standart sapma (ss) değerleri tabloleştirilmiş ve incelenmiştir. Test analizinde SPSS for Windows 22.0 programı kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın bulgular kısmında Denizli ili Çal ilçesinde 5. 6. 7. ve 8. Sınıflarda taşımali eğitim sistemiyle öğrenim gören öğrencilerin beslenme ve ulaşım bakış açıları incelenmiştir.

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemde Öğrencilerin taşımali eğitimdeki beslenme hizmeti ile ilgili görüşleri incelenmiştir.

Tablo 4. 1.

Taşımali eğitim gören öğrencilerin beslenmeye yönelik görüşlerinin ortalaması

	N	\bar{X}	SS
Okuldaki Yemekhanenin yemeklerini beğenirim	124	3,78	1,19
Okuldaki Kantinden alışveriş yaparım	124	4,31	1,02
Sabah Kahvaltı Ediyorum	124	3,72	0,89
Günde 3 Öğün Düzenli Yemek Yerim	124	3,66	0,91
Okul İdaresi Beslenme İle Şikâyetlerimizi Dinler	123	3,79	0,68
Ortalama		3,85	0,93

Taşımali eğitim gören öğrencilerin beslenme ile ilgili sorularının incelenmesi için beş soru belirlenmiştir. Tablo 4.1.'de bu sorulara verilen cevapların ortalamaları ve standart sapmalarına yer verilmiştir. Değişkenler arasında “okuldaki kantinden alışveriş yaparım” ifadesine verilen cevaplar 4,31 ortalama ve 1,02 standart sapma ile en yüksek ortalamaya sahiptir. Daha sonra 3,79 ortalama ve 0,68 standart sapma ile “okul idaresi beslenme ile şikâyetlerimizi dinler”, 3,78 ortalama ve 1,19 standart sapma ile “okuldaki yemekhanenin yemeklerini beğenirim”, 3,72 ortalama ve 0,89 standart sapma ile “sabah kahvaltı ediyorum” ifadesi gelmektedir. Değişkenlerden “günde 3 öğün düzenli yemek yerim” ifadesi 3,66 ortalama ve 0,91 standart sapma ile en düşük ortalamaya sahiptir.

Tablo 4. 2.

Taşınmalı eğitim gören öğrencilerin beslenme ile ilgili görüşlerinin cinsiyet ve evin okula uzaklığına göre değerlendirilmesi t Testi sonuçları

		N	\bar{X}	SS	F	P
Cinsiyet	Kadın	55	3,94	0,97	1,744	0,093
	Erkek	69	3,67	1,22		
Evinin okula uzaklığı	5 km ve altı	51	4,28	0,89	15,216	0,0001
	6 km ve üstü	73	3,67	0,97		

Tablo 4.2’de çalışmaya katılan 124 öğrenci cinsiyet ve evin okula uzaklığı değişkenlerine göre değerlendirilmiştir. Katılımcıların beslenme durumu ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>0,05$). Katılımcıların beslenme durumu ile evinin okula uzaklığı değişkeni arasından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p<0,05$). Buna göre evi okula 5 km ve altı mesafede olan öğrencilerin beslenme ile ilgili daha az sorun yaşadığı görülmüştür.

Tablo 4. 3.

Taşımali eğitim gören öğrencilerin beslenme ile ilgili görüşlerinin farklı değişkenlerle karşılaştırılması Anova testi sonuçları

		N	\bar{X}	SS	F	P
Yaş	11	5	3,80	0,25	5,190	0,551
	12	36	4,01	0,80		
	13	30	4,63	1,18		
	14	29	4,35	1,16		
	15 ve üstü	24	4,43	1,07		
Aile gelir durumu (aylık)	2000 tl ve altı	71	3,81	0,80	0,766	0,382
	2000 ile 4000 arası	38	3,91	0,74		
	4000 tl üstü	15	4,12	0,68		
Ailedeki çocuk sayısı	1 çocuk	16	3,79	0,93	2,426	0,122
	2-3 çocuk	81	3,93	1,12		
	4 ve üzeri	27	3,65	1,01		
Eğitim gördüğü okul	Cumhuriyet Ortaokulu	81	3,81	1,04	3,957	0,049
	İsabey Atatürk Ortaokulu	22	3,97	0,80		
	Sazak Ortaokulu	21	4,02	1,21		
Sınıfı	5	34	4,08	0,86	1,639	0,203
	6	28	3,89	1,03		
	7	41	3,78	1,12		
	8	21	3,65	0,90		
Şuan yaşadığı kişiler	Aile	93	3,83	0,95	1,529	0,469
	Akraba	6	4,00	0,80		
	Yurt	25	3,93	1,00		
Aile durumu	Anne-Baba sağ birlikte	113	3,86	1,06	1,429	0,234
	Anne-Baba ayrı yaşıyor	5	3,71	0,88		
	Anne ya da baba vefat	6	3,75	0,45		
Baba mesleği	Çiftçi	83	3,79	1,12	10,847	0,001
	Esnaf	12	3,96	0,92		
	Memur	5	4,20	0,80		
	Emekli	7	4,00	0,20		
	İşçi	17	3,87	0,87		

Katılımcıların beslenme durumu ile yaş, aile gelir durumu, ailedeki çocuk sayısı, sınıfı, şuan yaşadığı kişiler ve aile durumu değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı

bir farklılık saptanmamıştır ($p>0,05$). Katılımcıların beslenme durumu ile eğitim gördüğü okul ve baba mesleği değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p<0,05$). Katılımcıların eğitim gördükleri okullara göre beslenme ile ilgili değişkenlere verdikleri cevapların farklılık gösterdiği görülmüştür. Sazak Ortaokulu 4,02 ortalama ve 1,21 standart sapma ile en yüksek ortalamaya sahiptir. Cumhuriyet Ortaokulu ise 3,81 ortalama ve 1,04 standart sapma ile en düşük ortalamaya sahiptir. Baba mesleğinin katılımcıların beslenme durumları üzerinde etkisi olduğu görülmüştür. Katılımcıların baba mesleklerine bakıldığında 4,20 ortalama ve 0,80 standart sapma ile memur ve 4,00 ortalama ve 0,20 standart sapma ile emekli olanların yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. 3,79 ortalama ve 1,12 standart sapma ile en düşük oranın baba mesleği çiftçi olanların sahip olduğu görülmüştür.

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemde Öğrencilerin taşımali eğitimdeki ulaşım hizmeti ile ilgili görüşleri incelenmiştir.

Tablo 4. 4.

Taşımali eğitim gören öğrencilerin ulaşımaya yönelik görüşlerinin ortalaması

	N	\bar{X}	SS
Servis Şoförü Size İyi Davranıyor Mu?	124	3,85	1,14
Servisin Geç Kalması Yüzünden Derse Geç Kalıyor Musun?	124	3,73	1,14
Serviste Kendini Güvende Hissediyor Musun?	124	3,85	1,36
Okul Servisinde geçen süre derslerime etki etmez	124	3,51	1,37
Okul İdaresi, Okul Servisim İle Şikâyetlerimizi Dinler	124	3,90	0,91
Ortalama		3,77	0,79

Taşımali eğitim gören öğrencilerin ulaşım ile ilgili sorularının incelenmesi için beş soru belirlenmiştir. Tablo 4.4.'de bu sorulara verilen cevapların ortalamaları ve standart sapmalarına yer verilmiştir. Değişkenler arasından “Okul İdaresi, Okul Servisim İle Şikâyetlerimizi Dinler” ifadesi 3,90 ortalama ve 0,91 standart sapma ile en yüksek ortalama sahiptir. Daha sonra 3,85 ortalama ve 1,36 standart sapma ile “serviste kendini

güvende hissediyor musun?”, 3,85 ortalama ve 1,14 standart sapma ile “servis şoförü size iyi davranıyor mu?”, 3,73 ortalama ve 1,14 standart sapma ile “servisin geç kalması yüzünden derse geç kalıyor musun?”, ifadeleri gelmektedir. Değişkenler arasından 3,51 ortalama ve 1,37 standart sapma ile “okul servisinde geçen süre derslerime etki etmez” ifadesi en düşük ortalamaya sahiptir.

Tablo 4. 5.

Taşımalı eğitim gören öğrencilerin ulaşım ile ilgili görüşlerinin cinsiyet ve evin okula uzaklığına göre değerlendirilmesi t Testi sonuçları

		N	\bar{X}	SS	F	P
Cinsiyet	Kadın	55	4,01	0,51	12,799	0,0001
	Erkek	69	3,69	0,82		
Evinin okula uzaklığı	5 km ve altı	51	3,81	0,68	3,514	0,080
	6 km ve üstü	73	3,75	1,05		

Tablo 4.5.'de çalışmaya katılan 124 öğrenci cinsiyet ve evin okula uzaklığı değişkenlerine göre değerlendirilmiştir. Katılımcıların ulaşım ile ilgili görüşleri ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p < 0,05$). Buna göre 4,01 ortalama ve 0,51 standart sapma ile kadınların ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Katılımcıların beslenme durumu ile evinin okula uzaklığı değişkeni arasından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 4. 6.

Taşımali eğitim gören öğrencilerin ulaşım ile ilgili görüşlerinin farklı değişkenlerle karşılaştırılması Anova testi sonuçları

		N	\bar{X}	SS	F	P
Yaş	11	5	3,67	0,50	4,324	0,046
	12	36	3,73	0,78		
	13	30	3,78	0,81		
	14	29	3,88	0,75		
	15 ve üstü	24	4,02	0,78		
Aile gelir durumu (aylık)	2000 tl ve altı	71	3,95	0,77	5,549	0,005
	2000 ile 4000 arası	38	3,55	0,74		
	4000 tl üstü	15	3,35	0,79		
Ailedeki çocuk sayısı	1 çocuk	16	3,80	0,78	1,687	0,409
	2-3 çocuk	81	3,67	0,83		
	4 ve üzeri	27	3,77	0,79		
Eğitim gördüğü okul	Cumhuriyet Ortaokulu	81	4,01	0,70	22,614	0,0001
	İsabey Atatürk Ortaokulu	22	3,72	0,67		
	Sazak Ortaokulu	21	3,45	0,91		
Sınıfı	5	34	3,41	0,93	1,282	0,102
	6	28	3,89	0,79		
	7	41	3,62	0,75		
	8	21	3,82	0,81		
Şu an yaşadığı kişiler	Aile	93	3,95	0,77	5,549	0,005
	Akraba	6	3,35	0,74		
	Yurt	25	3,61	0,81		
Aile durumu	Anne-Baba sağ birlikte	113	3,77	0,91	0,980	0,401
	Anne-Baba ayrı yaşıyor	5	3,60	0,20		
	Anne ya da baba vefat	6	3,50	0,55		
Baba mesleği	Çiftçi	83	3,81	0,67	15,239	0,0001
	Esnaf	12	4,08	0,79		
	Memur	5	3,80	0,53		
	Emekli	7	3,71	0,32		
	İşçi	17	3,53	0,75		

Katılımcıların ulaşım ile ilgili görüşleri ile ailedeki çocuk sayısı, sınıfı ve aile durumu değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>0,05$). Katılımcıların ulaşım ile ilgili görüşleri ile yaş değişkeni arasında istatistiksel

olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p<0,05$). Buna göre yaş artıkça ulaşım ile ilgili sorun yaşama durumunun da azaldığı görülmüştür. Katılımcıların ulaşım ile ilgili görüşleri ile aile gelir durumu değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p<0,05$). Gelir durumu yükseldikçe katılımcıların ulaşım ile ilgili görüşlerinin farklılık gösterdiği görülmüştür. Katılımcıların ulaşım ile ilgili görüşleri ile eğitim gördükleri okul arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p<0,05$). Cumhuriyet Ortaokulu 4,01 ortalama ve 0,70 standart sapma ile en yüksek ortalamaya sahiptir. Sazak Ortaokulu ise 3,45 ortalama ve 0,91 standart sapma ile en düşük ortalamaya sahiptir. Eğitim görülen ulaşım ile ilgili görüşlere etkisinin olduğu görülmüştür. Katılımcıların ulaşım ile ilgili görüşleri ile şu an yaşadıkları kişiler değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p<0,05$). Katılımcılardan ailesiyle yaşayanların ulaşım ile ilgili en az sorun yaşayanlar olduğu görülmüştür. Daha sonra yurtda yaşayanlar gelmektedir. Ulaşım konusunda en fazla sorun yaşayanların ise akraba yanında kalanların olduğu görülmüştür. Katılımcıların ulaşım ile ilgili görüşleri ile baba mesleği değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p<0,05$). Baba mesleği esnaf olanlar 4,08 ortalama ve 0,79 standart sapma ile en yüksek ortalamaya sahiptir. Baba mesleği işçi olanlar ise 3,53 ortalama ve 0,75 standart sapma ile en düşük ortalamaya sahiptir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde, “Taşınmalı eğitimde 5.6.7. ve 8. sınıf öğrencilerinin ulaşım ve beslenme ile ilgili görüşleri” adlı çalışma için belirlenmiş olan alt problemlerine dayalı yapılan anket çalışmasından elde edilen verilerin analizi ile oluşturulan bulgulara göre ulaşılan sonuçlar ve sonuçlara bağlı öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuç

Araştırmada, taşınmalı eğitim gören öğrencilerin beslenme ve ulaşım ile ilgili görüşleri cinsiyete, yaşa, evin okula uzaklığı, aile gelir durumu, ailedeki çocuk sayısı, eğitim gördüğü okul, sınıfı, şu an yaşadığı kişiler, aile durumu ve baba mesleğine göre farklılık gösterip göstermediği, öğrencilerin anket sorularına verdikleri cevaplara göre belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin beslenme ve ulaşım konusundaki görüşlerine etki eden etmenler belirlenmeye çalışılmıştır.

5.1.1. Öğrencilerin Taşınmalı Eğitimde Beslenme ile İlgili Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Taşınmalı eğitim gören öğrencilerin beslenme ile ilgili görüşlerine; cinsiyet, yaş, aile gelir durumu, ailedeki çocuk sayısı, şu an yaşadığı kişiler, sınıfı ve aile durumu gibi değişkenlerinin etki etmediği görülmüştür. Evin okula uzaklığının öğrencilerin beslenme ile ilgili görüşlerine etki ettiği görülmüştür. Evi okula yakın olanların beslenme ile ilgili olumlu görüşler taşıdığı söylenebilir. Katılımcıların eğitim gördüğü okul ve baba mesleği değişkenlerinin öğrencilerin beslenme ile ilgili görüşleri üzerinde etkisinin olduğu görülmüştür. Okuldaki kantinin ve yemekhanenin özellikleri öğrencilerin bu konudaki

görüşlerine etki edebilir. Ayrıca baba mesleği de öğrencilerin beslenme ile ilgili görüşlerine etki ettiği görülmüştür.

5.1.2. Öğrencilerin Taşınmalı Eğitimde Ulaşım ile İlgili Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Taşınmalı eğitim gören öğrencilerin ulaşım ile ilgili görüşlerine; evin okula uzaklığı, ailedeki çocuk sayısı, sınıfı ve aile durumu değişkenlerinin etki etmediği görülmüştür. Cinsiyetin katılımcıların ulaşım ile ilgili görüşleri üzerinde etkisinin olduğu görülmüştür. Kadınların erkeklere oranla beslenme ile ilgili olumlu görüşler taşıdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yaş değişkeninin katılımcıların ulaşım ile ilgili görüşleri üzerinde etkisinin olduğu görülmüştür. Genel olarak yaş arttıkça ulaşım ile ilgili olumlu görüşlerin arttığı söylenebilir. Aile gelir durumunun katılımcıların ulaşım ile ilgili görüşleri üzerinde etkisinin olduğu görülmüştür. Gelir durumu arttıkça katılımcıların ulaşım ile ilgili olumsuz görüşlerinin de arttığı, yani gelir durumu iyi kişilerin talepleri de artacağı için memnuniyetsizliklerin de arttığı düşünülebilir. Eğitim görülen okula göre katılımcıların ulaşım ile ilgili görüşlerinin farklılık gösterdiği görülmüştür. Okulların ulaşım konusundaki çabaları ve okulların bulunduğu yere bağlı ulaşım olanaklarının, bu farklılıklara sebep olabileceği söylenebilir. Katılımcıların şu an yaşadıkları kişiler değişkeninin ulaşım ile ilgili görüşleri üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Ailesi ile yaşayan kişilerin yurttan veya akrabalarıyla yaşayan kişilere göre ulaşım ile ilgili olumlu görüşler taşıdıkları söylenebilir. Katılımcıların baba mesleklerinin ulaşım ile ilgili görüşleri üzerinde etkisinin olduğu görülmüştür. Babası esnaf olan katılımcıların ulaşım ile ilgili olumlu görüşler taşıdıkları söylenebilir. Bu sıralama baba mesleği çiftçi, memur ve emekli olanlar olarak devam etmektedir. Ulaşım ile ilgili en az memnuniyet baba mesleği işçi olanlarda görülmüştür.

5.2. Öneriler

Çalışmada elde edilen sonuçlara bağlı olarak beslenmeye ve ulaşımaya yönelik öneriler çalışmanın devamında verilmiştir.

5.2.1. Beslenmeye Yönelik Öneriler

Sağlıklı beslenme konusunda öğrencilerin aileler ve öğretmenler aracılığıyla bilgilendirilmeleri ve yönlendirilmeleri gerekir. Okul kantinleri ve yemekhanelerine yönelik eleştiriler okul yönetimi tarafından dinlenmeli, dikkate alınmalı ve gerekli görülen düzenleme ve değişiklikler yapılmalıdır. Velilerin öğrencilerle iletişim içinde olup, bu konudaki istek ve şikayetlerine yönelik onlara destek vermeleriyle daha iyi bir şekilde beslenmeleri sağlanabilir.

5.2.2. Ulaşım Yönelik Öneriler

Okul idaresinin ve velilerin öğrencilerin ulaşım ile ilgili görüş ve şikayetlerini dinleyip, gerekli olan değişiklikleri yapmaları gerekir. Okul servislerinin öğrencileri güvenli bir şekilde ve zamanında okula ulaştırması gerekir. Servislerin sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini de okul yönetimi denetlemeli ve aksaklıklar yaşandığında bunların giderilmesini sağlamalıdır. Öğrencilerin ulaşım ile ilgili görüşleri doğrultusunda servis görevlilerinin, velilerin ve okul yönetiminin iletişim içinde olup, ulaşım olanaklarının öğrencinin yararına olacak şekilde düzenlenmesi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Ağırkaya, A., Taşımalı Eğitim Uygulamasında Öğretmen ve Öğrencilerin Karşılaştıkları Güçlükler, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2010
- Altunsaray, A., Taşımalı. İlköğretim. Uygulamasının. Değerlendirilmesi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir, 1996
- Akyüz, E., Uluslararası Hukukta Çocukun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması, Nadir Kitabevi, İstanbul, 2000
- Arı, A., Taşımalı İlköğretim Uygulaması (Uşak Örneği). Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23(1), 2003
- Arslan, P., Okul sütü ve okul beslenme programlarının önemi. WHO Türkiye İrtibat Ofisi, 2001
- Bostancıoğlu, M. TBMM Soru Önergesi, Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, Ankara, 2002
- Denisova, L., Let Us Not Sin against the Truth. Soviet Education, 32(5), 1990
- Erden, M., Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Alkım Yayınevi, İstanbul, 2001
- Kabaş, N., Taşımalı İlköğretim Uygulamaları ve Karşılaşılan Sorunlar, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu, 2006
- Kabadayı, R. "Problem çözme süreci, gereği ve eğitimdeki boyutları." Öğretmen Dünyası, 146, 1992

- Karakütük, K., İnsan Kaynakları, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 30(1), 1997
- Kaya, Y., İnsan Yetiştirme Düzenimize Yeni Bir Bakış, Bilim Yayınları, Ankara, 1993
- Kefeli, S., İlköğretim Uygulamalarının Değerlendirilmesi: Normal, Yatılı Ve Taşımali İlköğretim Okullarının Karşılaştırılması (Mudurnu İlçesi Örneği). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu, 2005
- Kendirli, H., Kut, A., Bakar, C., Akgün, H., Ankara ilinde üç ilköğretim okulunda 6–14 yaş arası çocuklarda obezite prevalansı ve etkileyen faktörler. X. U. Kitabı içinde, XI. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Bildiri Kitabı (s. 178). Pamukkale Üniversitesi, Denizli, 2007
- Kılıç, E. D., Tanman, S., İlköğretim Okullarında Eğitimde Fırsat Eşitsizliği. Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi, 9(2), 2009
- MEB., 9. Milli Eğitim Şura Kararları, 24 Haziran-4 Temmuz 1974, https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165045_9_sura.pdf, (02.12.2017).
- MEB., 10. Milli Eğitim Şura Kararları, 23-26 Haziran 1981, https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165120_10_sura.pdf, (03.12.2017).
- MEB, 15. Milli Eğitim Şura Kararları, 13-17 Mayıs 1996, https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165430_15_sura.pdf, (3.12.2017).
- MEB Mevzuat, İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 30/3/2012- 6287, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/24.html>, (26.01.2017).

- MEB., Mevzuat, Taşımali İlköğretim Yönergesi, Temmuz 1995, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/107.html>, (05.12.2017).
- Mikkelsen, B., Rasmussen, V., Young I., The role of school food service in promoting healthy eating at school—a perspective from an ad hoc on nutrition in schools, Council of Europe, Food Service Technology, 2005
- Ozan, Ö., Taşımali İlköğretim Ortamlarının Bilgi ve İletişim Teknolojileri Yoluyla İyileştirilmesi İçin Model Önerisi: Eskişehir İli Örneği. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(2), 2009
- Özgün, A., İstanbul'da Taşımali Eğitimin Okul-Veli-Öğrenci Açısından Olumlu ve Olumsuz Etkileri, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007
- R.G., Millî Eğitim Bakanlığı Taşıma Yoluyla Eğitime Erişim Yönetmeliği, S. 29116, 2014, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/09/20140911-6.htm> (26.01.2018)
- Recepoğlu, E., Taşımali İlköğretim Uygulamasında Taşıma Merkezi Olan İlköğretim Okullarının Sorunları (Çankırı, Karabük ve Kastamonu İli Örneği). Kastamonu Eğitim Dergisi, 17(2), 2009
- Sağlık Bakanlığı, Okul Çocuğunun Beslenmesinin Özellikleri. T.C. Sağlık Bakanlığı, 2008, www.saglik.gov.tr, (10.12.2017)
- Sormaz, Ü., Sürücüoğlu, M., Akan, L., Lise öğrencilerinin besin tercihleri ve beslenme bilgi düzeyleri, H. Üniversitesi içinde, V. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi Bildiri Kitabı (s. 290). Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 2006
- Stevenson, DL, Baker, DP, Aile-okul ilişkisi ve çocuğun okul performansı. Çocuk gelişimi, 1987

- Şanlıer, N., Şeren, S., Halk eğitim merkezlerine devam eden kadınlara verilen beslenme eğitiminin kadınların beslenme bilgi düzeylerine etkisi. Milli Eğitim Dergisi, 2004
- Şentürk Cankurtaran, Ş., Türkiye’de Taşımali Eğitim. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007
- Taşbaşı, A.N., Taşımali Eğitim ve Toplumsal Sorunlar, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2011
- Tezcan, M., Eğitim Sosyolojisine Giriş, Nadir Kitabevi, Ankara, 1981
- Yalçın, K. Y., Yerleşik Ve Taşımali Eğitim Yapan İlköğretim Okullarındaki Öğrencilerin Toplumsallaşmasında Beden Eğitimi Ve Sporun Önemi “Kütahya İli Örneği”, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, 2006
-, <http://www.cu.edu.tr/insanlar/kocaks/neden%20tas%C4%B1mal%C4%B1%20eg%C4%B1t%C4%B1m.htm>, (8.12.2017)

EKLER

ÇAL TAŞIMALI EĞİTİMDE 5. 6. 7. VE 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ULAŞIM VE BESLENME İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Sevgili Öğrenciler;

Taşımali Eğitimde 5. 6. 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Ulaşım ve Beslenme İle İlgili Görüşlerini belirlemek amacıyla, sizin görüş ve değerlendirmelerinizin alınmasına ihtiyaç vardır.

Anketteki sorulara vereceğiniz cevaplar, belirteceğini görüşler ve yapacağınız değerlendirmeler taşımali eğitim ve beslenme sorunlarının tespit edilmesinde, bu sorunların çözümlenmesinde, verimlilik ve etkinliğin yükseltilmesinde kullanılacaktır. Anketi cevaplandıranların kimlikleri açıklanmayacaktır.

Anket sorularını lütfen dikkatlice okuyunuz. Soruları hiçbir etki altında kalmadan kendi görüş ve değerlendirmelerinize göre cevaplandırınız. Sorulardan sonra gelen seçeneklerden, sizin durumunuza, görüşünüze ve değerlendirmenize uyan seçenek üzerine bir çarpı (X) işareti koyunuz. Sorulara verdiğiniz cevaplarda noksanlık ve yanlışlık olup olmadığını lütfen kontrol ediniz. Cevaplandığı anket formunu lütfen ilgiliye teslim ediniz.

Araştırmaya göstereceğiniz ilgi, belirteceğiniz görüşler ve yapacağınız değerlendirmeler için teşekkür eder, derslerinizde başarılar dilerim.

Süleyman EKİCİ

Doğru cevabı önündeki harf üzerine “X” işareti koyarak belirtiniz.

1. Cinsiyetiniz a. Kadın b. Erkek	5. Şuanda kiminle yaşıyorsunuz? a. Ailemle b. Akrabamla c. Diğer
2. Yaşınız (lütfen belirtiniz)_____	6. Sen dahil kaç kardeşsiniz?.....
3. Öğrenim gördüğünüz okul? a. Cumhuriyet Ortaokulu, b. İsabey Atatürk Ortaokulu c. Sazak Ortaokulu	7. Anne baba mesleği nedir? a. Annemin mesleği..... b. Babamın mesleği.....
4. Sınıfınız: _____	8. Ailenizin ekonomik düzeyi?

- a. Çok iyi
b. İyi
c. Orta
d. Düşük
9. Aile durumunuz?
a. Anne-Baba sağ birlikte
b. Anne-Baba ayrı yaşıyor
c. Anne yada baba vefat
10. Köyün okula uzaklığı? km
a. Kesinlikle Katkısı Yok
b. Katkısı Yok
c. Az Katkısı Var
d. Katkısı Var
e. Çok Katkısı Var
11. Okulda yemekhane varmı?
a. Evet
b. Hayır
12. Okulda kantin varmı?
a. evet
b. hayır
13. sabah kahvaltı ediyorum?
a. evet
b. hayır
- 14.günde 3 öğün düzenli yemek yerim?
a. evet
b. hayır
15. okul servisi seni nereden alır/ bırakır?
a. Köy meydanından
b. Evin önünden
c. Ev ile mesafeli yoldan
16. servis şoförü size iyi davranıyor mu?
a. Her zaman
b. Genelde
c. hiçbir zaman
17. servisin geç kalması yüzünden derse geç kalıyor musun?
a. Her zaman
b. Genelde
c. Hiçbir zaman
18. Serviste kendini güvende hissediyor musun?
a. Her zaman
b. Genelde
c. Hiçbir zaman
19. okul servisi seni nereden alır/ bırakır?
a. Köy meydanından
b. Evin önünden
c. Ev ile mesafeli yoldan
20. okul idaresi beslenme ile şikayetlerimizi dinler?
a. Her zaman
b. Genelde
c. Hiçbir zaman
21. okul idaresi okul servisim ile şikayetlerimizi dinler?
a. Her zaman
b. Genelde
c. Hiçbir zaman